

PH

2115

.A8

Library of Congress.

Chap. PH 2115

Shelf A8

UNITED STATES OF AMERICA.

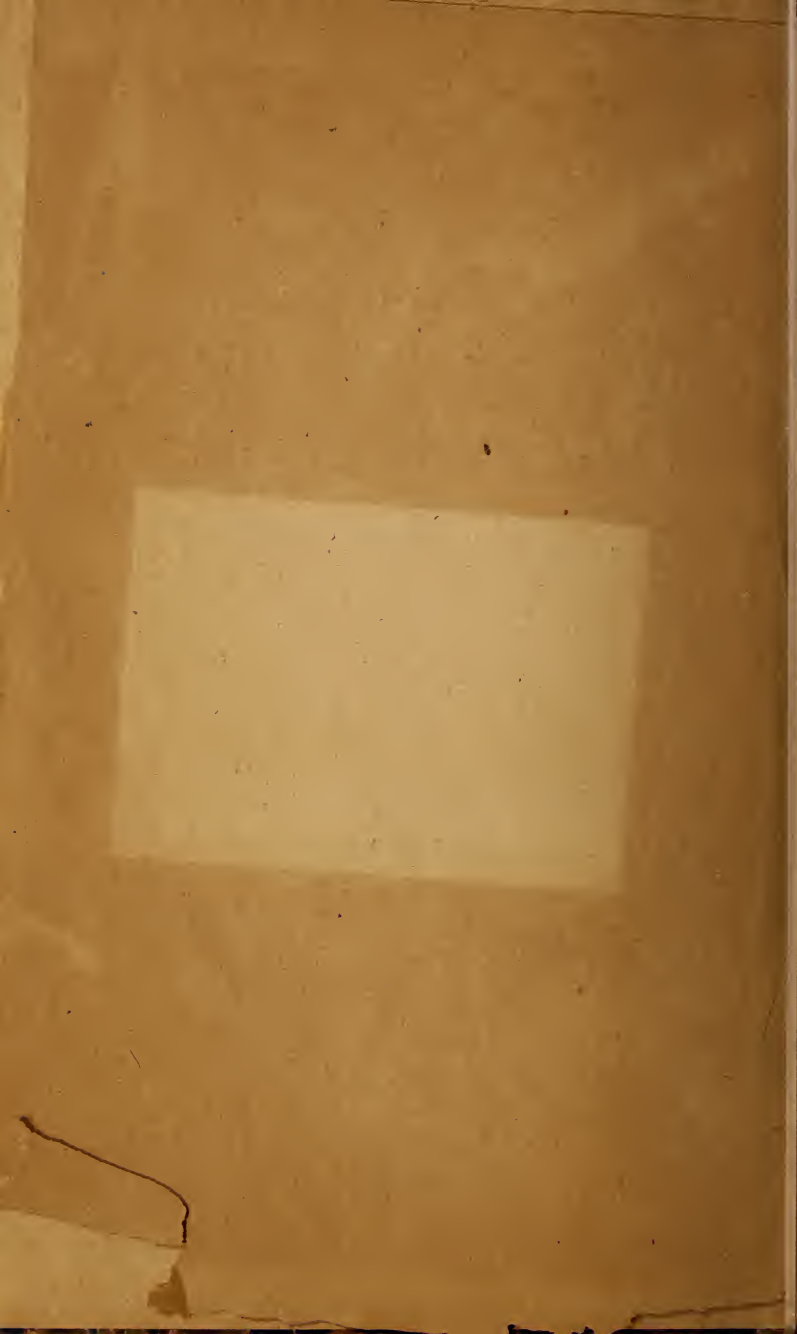
ABC

and

Reader for the Catholic
schools

Vienne

4
*

Austria, Ministerium für cultus
" und unterricht,
A B C-

és .

olvasókönyv

a

katholikus elemi iskolák számára.

Ára, vászonháttal kötve, 20 ujkraczar.

Bécsben.

A cs. kir. iskolakönyv - kiadásban.

1869.

PH2115
-A8

A' cs. kir. iskolakönyv-kiadásban megjelent
könyveket, a' czimlapon kitettnél magasabb áron
eladni nem szabad.

1.

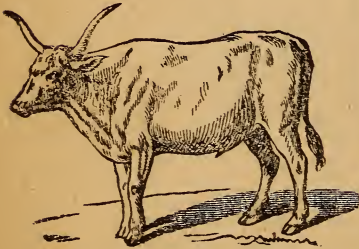
i í u

Rec. s. c. 1 - IV - 32
2011 Sept. 1

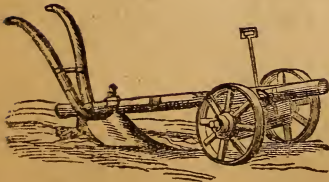
ú ü ů

2.

o ó ö ő

3.

e

é

4.

a

á

5.

r

ír, úr, ár, ör, ér,
 rí, ró, rá, iró, erö,
 ó ra, ar ra, er re.
 ö ír. ö úr. ö ró. ö rá
 ró. ö rá ér. ö rá ír.
 ar ra ír. er re ró.

6.

n

én, ön, ón,
 in, ún, no!
 ni! ne! nõ,
 an na, ni ni! né ni,

en ni, in ni, ír ni,
rí ni, ró ni.

a nõ rí. a né ni rí.
an na rá ér en ni.
no er re! ne ar ra!

7.

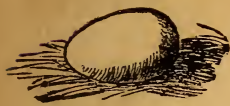
m

ám, im!
ma, mi?

i me! a ma, e me,
ma i, ma ri, ma ma,

mi nõ, mér, rém,
 már, rám, nem, rom,
 ro ma, ro ma i, rá-
 ma, mérõ, rá mám,
 rámá i, öröm, ö rö-
 me, ö rö mem, ö rö-
 me im, üröm, uram,
 né mi nemű, im re.
 ír ni ö röm. ön nem
 ír? õ né ma! im re
 ír. ma ri nem ér rá
 ír ni. ön nem ma ír?

8.

t

út, öt, át,
 öt, te, ti, tó, tũ, itt,
 ott, tót, tor, tér, rét,
 tár, tőr, rút, túr,
 tūr, önt, ont, tú ró,
 ti nó, ti már, i tat,
 e tet, né met, arat,
 ara tó, ta nít, ta ní-
 tó, tart, tũ tar tó,
 tin ta, tin ta tar tó.

a né ni ar ra tart.
 im re er re tér. ő
 ot tan ti nót e tet
 i tat. ön mit tart?
 mit mér a né ni?

9.

Z

ez, az, őz, íz, üz,

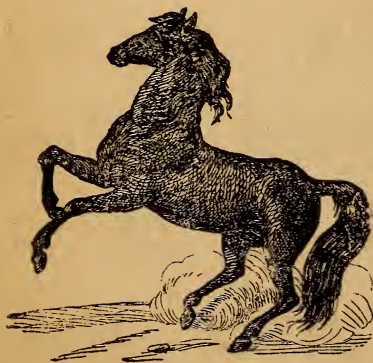
tűz, tűzz! réz, néz,
nézz! máz, méz,
a maz, e mez, me-
zõ, zene.

ez õz. az õr. ez
itt úr. az ott tűz.
itt ez réz, az ott
méz. ez az úr ír,
az ta nít. ni ni itt
a méz! an na ott a
me zõ re tér. ott
az az úr õ zet űz.

er re néz zen ön!
 mi az ott? ar ra
 nézz!

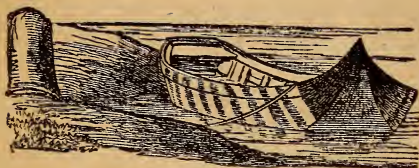
10.

L

ól, el, öl,
 ül, ál, él,
 le, ló, lé,
 lö, áll,
 lét, lat, lát, lót, tél,
 előtt, előtt te, előtt-

tem, ol ló, e lé! el-
len, ná la, ná lam.
ez ül. az áll. az az
úr lö. ez itt már
lött. az ott ö zet
lött. ez len. az toll.
a maz ott li li om.
itt az alma! an na
ott ö rül, im re itt
ört áll. a né ni tol-
lal ír.

h

oh! ah!
 eh! ha, hó,
 hi! hu! hí,
 hú, hol?
 hit, hír,

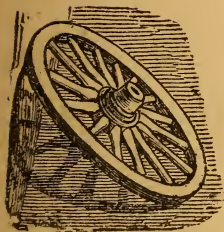
né ha, hal, ha lál, ha lott,
 hi nár, ha ho ta, ru ha,
 hám.

itt a há ló! ma ri ha lat
 ho zott. oh ez hi he tet len!
 ott a ha tár hol hat ház
 áll. an na hoz ta hoz zám
 a hírt. ő hal lot ta. mit
 te het ő ró la? im re a
 ház e lőtt áll. nem ta nul.

ma ri ha mar ír. hol a
tin ta? hát a toll?

12.

k

ék, ók, ok, ki,
kő, e ke, a kó,
ká ka, te ke, a kol,
kik? kar, kár,
rák, kút, kín, mák, makk,
tar ka, a ka rat, a kár ki, kék.
a mák nem rák. a kar
nem kár. hol ül a ka kuk?
e zek ka rók. a zok ke re-
kek. ott az kék mák. én
i rok. a zok ott rí nak. a
ki nem ta nul, az ok ta-

lan. az ök rök az e két
húz zák. ne künk ta nul-
nunk kell!

13.

b

eb, bú, be. bő,
rab, hab, bűn,
bab, bor, bél,
bár, bőr, zab,
báb, bé ke, bo-
ka, ben ne, eb ben, ben-
nem, ben ne tek.

az eb hű állat, ez bőr.
az tar ka bab. ez a bal
láb. ez a bal kéz. nézz be
a ház ba! hol a zab? ne
hozz ba bot, mert nem é-

he zem. bot tal ű zik az
e bet. a ló zab bal él.

14.

d

ad, ád, i dő, o dú,
de, di ó, dal, dob,
hid, kád, lúd, düh,
i de, o da, a mo-
da, dél, dér, da-
rab, hold, térd,
bárd, bod za. ki dalol ott
kint? ma da rak é ne kel-
nek. ma ri di ót tör. a ka-
tonák do bolnak. a holdat
már lát ni. írd le ezt a
dalt. tol la dat tedd el! á

rad-e a du na? tu dod-e
 mit kér dez tem? a de rek
 né ha ár ta nak. an na rend-
 ben tar tott min dent, de
 te nem tar tot tál ren det.
 a rúd dal e mel nek.

15.

f

fa, fi, fi ú, fő, fú, fű, fül,

föl, fel. fél, fúr, fűz, rőf,
fut, fa kó, fö dél, fer kó,
fűz fa.

hol a fa? itt a fű. az úr
fá rad. én fu tok. ez fe-
ke te hol ló. az fe hér fal.
mi föl fu tot tunk a ha-
lom ra. a makk fán nő.
ott azok a fiúk mu lat-
nak, mi ta nu lunk. ki ke-
let kor a fák le ve led ze-
nek. itt rőf fel mér nek?
ő „nem“ mel fe lel.

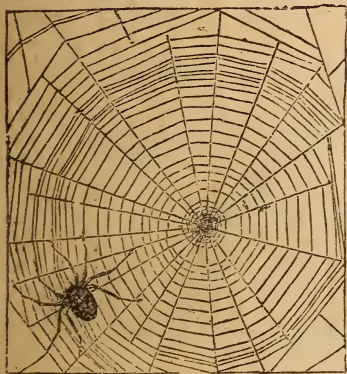
j

új, ej! ujj, jó, jó, juh,
 haj, háj, jőj! jaj! jár,
 járj! ülj! írj! kérj! állj!
 ju har fa. tá jék, taj ték.
 ez jó háj. az új ház. ki-
 fut a tej. ezek ju hok. jól
 írj! jó u ton járj! jaj neki,
 mert nem jó u ton járt! a

jám bor fi ú jó fi ú, a jó
 fi ú ér de mel jutal mat. a
 mi jó, azt tedd. ujjat
 húzni nem jó. hol jártok?

17.

P

ép, a pa,
 pá pa, ka-
 pa, kép, nép,
 nap, pap,
 lap, pép,
 pör, por,
 pók, talp, alap, kö zep, fö-
 lep, part, párt, pénz, pléh,
 prém, ka lap, pom pa.
 ez az én ka lapom, a maz
 a tied. ne lopj, mert lop-

ni bűn. ne pör le kedjél!
 a pap jóra ta nít, ta nulj
 tó le! a ma da rat lép pel
 fog ják.

18.

S

ás, is, és, e ső, á só, ős,
 se, sem, más, sas, sás,
 sár, me se, si ma, ká sa,
 ré tes, test, rest, ke se,
 lus ta, sajt, saj tó.

a rest ember nem jó
ember, de a lusta ló
sem jó ló. jó az isten,
jót ad. sok ember sír
saját bűne miatt. ő se-
ink sátorban laktak.
sáros lábbal ne jőj
ide be! se tétben ne jár-
jatok, mert el eshetek.
ne lóss fuss! so ha se
hazudj! si ess, mert el-
késel. tanulj és taníts.
ne bántsd másokat. ok-
tasd a tudatlant. te le-
kaszal hoztak almát.

V

év, ív, vő,
 ví, e vő, i-
 vó, vi vó,
 víz, van,
 vaj, vár, vá-
 ros, vá ras
 vidék, a vas
 vaj.

a va das kert ben va dak
 van nak. ez itt vak ab lak,
 az ott vak em ber és
 a maz ott vi téz fér fi ú.
 más a vas sal, más a va-
 sal. jó ért jót várj. ne
 ve re ked jél! virít a me-
 ző. ist ván sok év vel idő-

sebb mint én. a mid van
 azt tedd el, a má sét
 ne vedd el. könyvvel jőj
 is ko lá ba!

20.

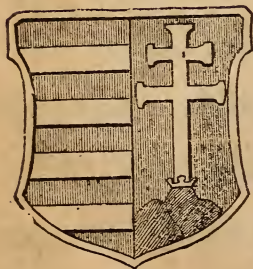
G

ág, ég, iga, ige,
 jég, vág, vég,
 fog, mag, gőz,
 gaz, gomb, láng,
 gond, a gár, vi-
 rág, galamb, igaz, igaz-
 ság vét ség, üd vös ség, vi-
 téz ség, i mád ság, rest ség.
 itt a mad zag! az a garak
 se be sen fut nak. a fán

ágak s levelek s virá-
gok vannak. ez gomba,
de nem minden gomba
jó gomba. az ég zeng.
még is zeng az ég? a ki
víg, még bús is lehet.
az öregek előtt hajtsd
meg magadat! a faláng-
gal ég.

21.

CZ

czo! czél, lécz,
czim, czin, czet,
czomb, arcz,
harcz, ércz,
bércz, a czél. e czet, lecz ke,
czi cza, czine ge, krajczár.

a czu kor é des. reg gel
 táncz es te lán cz. jobb a
 bé ke mint a harc z. mi
 czin czog itt? a czif ra
 ru hát ne ke resd! ne
 czi va kod jál! a kert lécz-
 czel van be kerít ve. arcz-
 czal for dulj fe lém! is me-
 red-e a struc z ma da rat?

22.

CS

ács, rác s,
 öcs, csűr,
 cser, csal,
 csel, csap,
 csík, cső,
 csúcs, csitt! csont, csend,

görcs, korcs, bölcs, kulcs,
 nincs, fecs ke, har csa,
 köl csön, ki lincs, bi lincs.
 itt a kulcsok? nin cse nek
 itt. mi jobb a macs ká-
 nál? a kecs ke? hol tél
 nincs, hó sincs. jég sincs.
 jobb a van, mint a nincs.
 sán dor igen csacs ka
 fi ú. mig ő itt nem volt,
 csend volt itt. de már
 most nincs bé ke ség. a
 ház te te jét á csok csi-
 nál ják. sen kit se csalj
 meg! ne csú folj ki mást!
 ne csak tudd a jót, de
 cse le kedd is! ha jót cse-
 le ked tél, sen ki től se tart.

is ten gon dot vi sel rád.
 ne fe csegj, be csülj meg
 min den kit. la ka da lom-
 ban nem de ka lács csal
 for go lód nak? a ki köl-
 csön kér, ne igen költsön.

23.

SZ

 ész, ősz, mész,
 rész, szó, szú, száj,
 szál, száll, szem, szél, szén,
 szív, szárny, szomj, szűcs,
 kassa, csósz, cső szök, fa-
 szeg, vas szeg. rossz szü-
 rőd van, megfázol benne.
 a macska ravasza állat.

a ra vasz ság go nosz-
 ság. az alma nem mesz-
 sze e sik fájától. a köl-
 csönt viszsza szokták
 adni. a jó szem jól lát.
 több szem többet lát.
 góggel nem meszsze
 jutsz. pista vas szor ga-
 lommal i par kodik. ezek
 itt lisztes ládák. mit ve-
 szesz pénzedden? mit ho-
 zasz nekem a vásárról?
 a falat sárral tapaszt-
 ják és meszszel szokták
 be meszselni. szeresd,
 tiszteld és imádd az
 iszenteket tisztel-
 nelni szabad is, illo is,

hasznos is, a szentek képe it is tiszteld! szüleidet is tiszteljed és szeresd a mint vetsz úgy a ratsz.

24.

gy

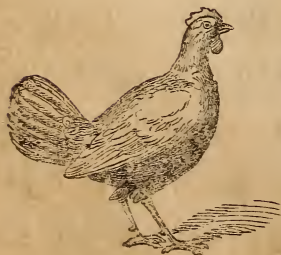

igy, úgy, ügy,
 hogy, agy,
 ágy, lágy, légy,
 vagy, vágy,
 gyűl, jegy,
 hegy, a gyag,
 ágyú, ángy,
 tárgy, rongy,
 völgy, gyöngy, györgy, gyolcs,
 hógyan, fagygyú, meggy, ez
 gyöngyvirág. a gyöngyvirág
 jószágú. az gyom. a gyo-

mot gyom láld ki! én gyer mek
 va gyok, de majd nagy le szek.
 csak jót tégy, csak jó légy.
 hogy jót végy. a fej egy ré sze
 a test nek. már nem fagy. elmult
 a tél. a nagy fagy és szá raz-
 ság sok szor ár tal mas. ma gyar
 or szág szép or szág. gyu ri
 csak nagy ügy gyel bajjal jö-
 he tett is ko lá ba, mert lá ba
 fáj. az an gya lok ránk vi gyáz-
 nak. a ha zug gyer mek rosz
 gyer mek.

25.

ty

a tya, bá tya, tyúk,
 konty, ponty, pinty,
 a ponty hal. egy
 tyúk meg két tyúk
 há rom tyúk. az
 ó ra petyeg. a pinty

ma dár. pin tyó ké nek is hí ják.
 az pety tyes tyúk. ez mér ges
 ku tya. a bé ka ku ruty tyol. a jó
 ha lász nem egy ponty tyal jó
 vá sár ra.

26.

ly

ily, oly, hely, moly, foly, gó lya.
 ba goly, mely, mily, dölyf, ölyv,
 gally.

oh, de súlyos te her ez! a fán galy lyak, a galy lya kon le ve lek van nak. te a ba goly lyal hu hogysz, a ve réb bel csi ri pelsz. a mely gyer mek jól vi se li ma gát, azt sze re tik. hely lyel köz zel most is e sik hó.

27.

ny

iny, hány, a nya, ke nyér, tá nyér, kony ha, csíny, lyány, asz szony, enyv, árny, szárny, menny, szenny, könyv. nyárs, nyelv. az én anyám igen jó anya. a kenyér e le del. a bá rány sze lid ál lat. sok ku tya egy nyu lat

köny nyen elnyomhat. köny nyű
ott a vi téz ség, a hol nin csen
el len ség. li tyeg a ke vés jó-
szág nagy e dényben, ha ráz zák.
a tyá dat, a nyá dat tisz tel jed,
hogy hosz szú é le tű le hess
a földön. gúny nyal ne il less
sen kit.

28.

ZS

zseb, zsi dó, zsúp,
zsír. zsák, zsá lya,
rozs, ró zsa, zsu-
zsi, gúzs, törzs,
zsold, pajzs, zsá-
moly, zsi neg, zsi-
zsik.

de sok zsír van
itt! ez u gyan csak nagy sze mű

rozs! e zek a zsá kok mind ro-
szak. zseb van, de pénz nincs. a
zsi zsik el ront ja a ga bonát. e-
zen föl det rozsszal szok ták be-
vet ni, azt pedig zab bal. ör zsi
csino san varr. e gész sé gedre
vi gyázz! az e gész ség nagy
kincs. jó zsi figyel mes fiú, de
jól is ta nul.

29.

ez itt ór lött só, az pe dig kő só.
a fakard nem vaskard, de a
faló sem igazi ló. a fa híd sem
kő híd ám! bu da és pest kö zött
a du nán láncz híd van.

más a híd fa, más a fa híd, de
dol mány szür is más ám mint
a szür dol mány. kar szék és
szék kar nem mind egy.

Im re,
Já nos,
Hen rik,
Ul rik,
La jos,
Fer encz,
Elek,
Énok,
Ta más,
Za ka ri ás,
Adolf,
Ádám,
Ven del.
Noe,
Mi hály,
Ká roly,
Dé nes,
Pé ter,
Bé la,
Ru dolf,
Czi czel le,
Gá bor,
Gyu la,
Or bán,
Ödön,
Sán dor,
Sza nisz ló,

Ilo na.
Jan ka.
Hed vig.
Ubald.
Lu cza.
Fran czis ka.
Etel ke.
Éva.
Teréz.
Zsig mond.
An na.
Ág nes.
Ver o ni ka.
Nesz te.
Mar git.
Ka ta lin.
Do roty tya.
Pi ros ka.
Bor bá la.
Ro zá lia.
Gize la.
György.
Or so lya.
Ör zsé bet.
Sa rol ta.
Szi dó ni a.

Ezek kereszt nevek.

I mely, Uny, Ur mény, Űz bég, Lyu ba, Tyu kod,
Nyá rasd, Csor nok, Ó csa, Őr kény.

Ezek hely ségek nevei.

Ch = Cs, ch = cs, Y = I, y = i.

Zi chy = Zi csi, Szé che nyi = Szé cse nyi,

La ky = La ki, Fá y = Fá i.

Ezek ve ze ték ne vek.

31.

Jaj de me leg van!

A hő ség szin te fu laszt.

Már iz za dunk is.

Ott se tét fel hő ke re kedik és el bo rít ja
az e get.

A villámok csak ugy czi káz nak ben ne.

Már az ég is zeng.

A villám le is üt het és gyújt hat.

Az e rős tölgy fát is le dön the ti.

A fenyűt is szét ha sí that ja.

A kő szik la igen me rev és ke mény, de még
ezt is szét mor zsol hat ja.

Én nem rette gek az ég dör gés től és vil-
lám lás tól.

Engem Isten ó tal maz.

Ő te rem tett.

Az ó gyer me ke va gyok.

Jám bor, szorgalmas és engedelmes ipar-
kodom lenni.

Ő majd meg ótal maz.

A mit ő a kar, az meg történik.

Ő minden ható.

Ő akarja, s az ég dörgés el áll.

O parancsolja, s a vilámlás is megszünik.

A felhők elszélednek.

Az ég ismét kiderül, és a nap szépen
ragyog.

32.

a,	á	b,	cs	cz,	d,	e,	é,
A,	Á,	B,	Cs,	Cz,	D,	E,	É,
<i>a,</i>	<i>á,</i>	<i>b,</i>	<i>cs,</i>	<i>cz,</i>	<i>d,</i>	<i>e,</i>	<i>é,</i>
<i>A,</i>	<i>Á,</i>	<i>B,</i>	<i>Cs,</i>	<i>Cz,</i>	<i>D,</i>	<i>E,</i>	<i>É,</i>
f,	g,	gy,	h,	i,	í,	j,	k,
F,	G,	Gy,	H,	I,	Í,	J,	K,
<i>f,</i>	<i>g,</i>	<i>gy,</i>	<i>h,</i>	<i>i,</i>	<i>í,</i>	<i>j,</i>	<i>k,</i>
<i>F,</i>	<i>G,</i>	<i>Gy,</i>	<i>H,</i>	<i>I,</i>	<i>Í,</i>	<i>J,</i>	<i>K,</i>

l, ly, m, n, ny, o, ó, ô, õ.

L, Ly, M, N, Ny, O, Ó, Ö, Õ,

l, ly, m, n, ny, o, ó, ô, õ,

L, Ly, M, N, Ny, O, Ó, Ö, Õ,

p, r, s, sz, t, ty, u, ú.

P, R, S, Sz, T, Ty, U, Ú,

p, r, s, sz, t, ty, u, ú,

P, R, S, Sz, T, Ty, U, Ú,

ü, ü, v, z, zs.

Ü, Ü, V, Z, Zs.

ü, ü, v, z, zs.

Ü, Ü, V, Z, Zs.

33.

Isten teremtett mindent. Ő monda: „Legyen“ és meglett minden.

A mi a világon van, mind Istentől van.

Még a legkisebb füvecske is tőle van.

Az Isten lát mindent.

Ő hall is mindent.

Szívünkbe is belát, és azt is tudja, a mit gondolunk.

Isten gondot visel mindenre.

Az ő akarata nélkül egy hajszalunk sem eshetik le fejünkről.

Ő mindent megtehet, a mit akar.

Ha akarja, a jég azonnal elolvad, a mező kizöldül, a fa virágzik, a gabona és gyümölcs megéri.

Ha akarja, a fák levelei lehullnak, a földet hó borítja el, és a patak befagy.

Ha akarja, élünk; ha akarja, meghalunk.

A mi jó, mind Istentől van.

Ő adja nekünk az ételt és italt; az erőt és egészséget.

Isten még az állatokról is gondoskodik. A féregnek is megadja azt, mi neki szükséges.

De Isten mégis az embert szereti legjobban a földön.

A jó gyermeket jobban szereti, mint mi szemünk fényét.

Isten legjobb. Benne semmi rossz sincs. Ő a jót szereti, a rosszat pedig gyűlöli és bünteti. A rossz gyermeket is megbünteti.

Gyakran gondolj Istenre, örömet imádkozzál és jó légy: ő szívesen meghallgat.

Ha jó leszel, szived nyugott lesz.

Adj hálát Istennek mindazokért, miket neked adott.

Csak úgy adsz neki igazán hálát, ha jó leszel.

Akármely rejtek-helyen légy, lát az Isten, rosszat ne tégy!

34.

A ló, tehén, ökör, sertés, tyúk, lúd, kacska, kutya, macska — házi-állatok.

A tehenet fejik, és tejet ad.

Az ökör az ekét és szekeret húzza. A sertést meghizlalják, és belőle húst és szalonnát kapunk. A lúd tollaival vánkosokat töltenek meg; szárnya tollaiból pedig író tollakat csinálunk.

A kutya őrzi a házat.

A ló rúg vagy harap; a kutya is harap; az ökör és tehén szarvával dőf; a macska karmol.

Arad, Bécs, Buda, Czeg-
léd, Csanád, Debreczen,
Eger, Esztergom, Érd,
Fehérvár, Gács, Győr,
Hatvan, Igló, Jászberény,
Kassa, Lippa, Mohács,
Nógrád, Nagyszombat,
Nyárasd, Orsova, Örs,
Pest, Pozsony, Rozsnyó,
Selmecz, Szabadka, Te-
mesvár, Újhely, Üzbég,
Vadkert, Velenceze, Zom-
bor, Zágráb, Zsadány.
Ezek városok és helysé-
gek nevei.

A sas madár. A sas más madarakra tör. Elragadja őket. Azért raga dozó ma dá rnak neveztetik.

Tüvel szöktak varrni.

Az ár is tű. A csizmadiák használják. A festész képet fest. A molnár a gabonát lisztté őröli. Hol őröl a molnár? Malomban.

A csóka fekete. A koczka szegletes.

Az ősz már beállt. A levegő hűvösebb. Ezt leginkább reggel és este érezzük.

Itt több alma van. Számláld meg! Ez nagyobb, az kisebb. Válaszsz magadnak közölük.

Előbb gondolkozzál, azután beszélj. Ez jó szokás. Kövesd!

A fej része a testnek. Az ajtó, fal, födél, ablak és kemence részei a háznak.

A kertben gyümölcsfák, az erdőben vadfák vannak. A száraz fa jobban ég mint a nyers.

A csibe sipeg, a lúd gágog, a farkas ordít, a bárány bég, a kecske mekeg, a medve morog.

A sertés ronda állat; de hasznos. A föld valóban szép; sok van benne olyan, minek örülünk; de a föld mégsem maradandó lakhelyünk.

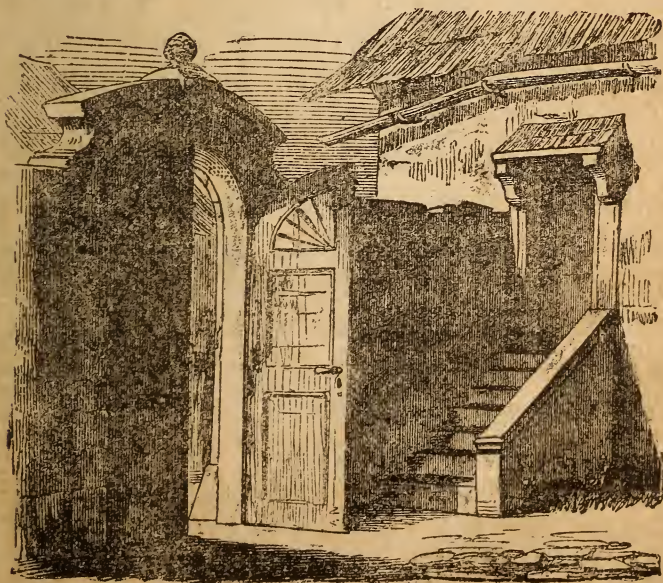
A jó ember nem kevély; nem egyedül maga hasznát keresi; rejtekben is jót tesz; mások hibáit nem kürtöli.

A földnek öt része van, úgy mint: Európa, Ázsia, Afrika, Amerika, Ausztrália.

38.

Olvasási gyakorlatok.

Hány ajtó van itt? Számláljátok meg főszóval! Hány ablak van itt?

Nekem egy fejem, két szemem, két fülem, két karom, két kezem, két lábam van. Hány ujj van mindegyik kézen? Hány hüvelyk van mindegyik lábon? A madárnak két lába van. A ló négy lábon jár. A légynek hat lába van. A ráknak nyolcz lába van és két ollója, melyekkel csíphet. A kígyóknak nincs lábuk. Egy hétben hét nap van. Mi neve az elsőnek, a másodiknak, a harmadiknak, a negyediknek, az ötödiknek, a hatodiknak, a hetediknek?

39.

A vér veres. Az ajak piros. A buza-
virág kék. Milyen az ibolya? A mogyoró
barna. A diófa barna. Az arany sárga.
Mi sárga még? A fű zöld. A falevél milyen?
A holló fekete. Mi fekete még? Az egér
szürke. Mi szürke még? A hó fehér.
Nevezetek három fehér tárgyat! A korom
fekete. Milyen a rózsa? Milyen a cseres-
nye? Milyen a haj? Milyenek a házak falai?
Mily szintűek a lovak, tehének, ludak? Az
emberek vagy fehérek, vagy feketék, vagy
barnák, vagy olajsintűek.

40.

A teke gömbölyű. Mi gömbölyű még?
Az asztal szegletes. Mi szegletes még?

A pálcza egyenes. A szarv görbe. A tű hegyes. A gyűszű tompa.

Az asztal lehet gömbölyű, de szegletes is lehet. A fa dereka (törzse) egyenes; milyen lehet még! A kés hegyes; milyen lehet még?

41.

Az írósvaj lágy; a kő kemény. Az arany sulyos; a gyapjú könnyű. A kéreg durva; az üvegtábla sima. A malomkerék nedves; a malomkő száraz. A hó hideg; a kéz meleg. A jég sima, hideg és kemény. A hó fehér, lágy és hideg. A kéreg barna, durva és száraz. A vas barna; és milyen még? A moh puha; milyen még? A leves forró; milyen lehet még? A toll könnyű; milyen még?

42.

A tej veres-e? Nem; a tej fehér. A szalma sárga-e? Igen; a szalma sárga. Az írósvaj lágy-e? A hó meleg-e? Az alma szegletes-e? Milyen az eper? Milyen a jég? Milyen az írópapiros? A rózsa illatos. Mi illatos még? Az érett alma jóízű. Az éretlen alma izetlen.

43.

Az ablaktábla átlátszó; a fa nem átlátszó. Nappal világos, éjjel sötét van. A forrásvíz tiszta; a posvány zavaros. Az arany fényes; az ólom homályos. A páva szép; a sertés csunya. Az ökör nagy; az egér kicsiny. A gereblye hosszú; a fésű rövid. Az országút széles; a gyalogút keskeny. A hid széles; a bürü keskeny. A folyam mély: a patak sekély. A torony magas; a gunyhó alacsony. A tölgyfa magas; a cserje alacsony.

44.

A kötélt vastag; a fonál vékony. A disznóserte durva; a nyúl szőr finom. A fűz vessző hajlékony; a bodza vessző törékeny. A bőr hajlékony; a kréta törékeny. A tejhíg; a sajt szilárd. A fű leves; a széna aszú. Az őszember öreg; a gyermek fiatal. Az üveg vagy tiszta vagy tisztátalan. A macska tiszta; a disznó ronda. A szarvasbőr erős; a juhbőr gyenge.

Nevezd három gyors állatot. Nevezd egy lassú állatot. Nevezd három vad, három házi állatot. A görény kegyetlen; a juh szelíd. A ló bátor; a nyúl félénk. Kártékony-e a hernyó? Miért? Hasznos-e a méh? Miért?

45.

Én olvasok, mi olvasunk. Mi hallunk, látunk, lélekszünk, beszélünk, gondolkozunk. Mi eszünk, cselekszünk. Mi sokat tehetünk. De csak jót tegyünk! A tanító tanít. A tanítványok tanulnak. A pék süt. A szakács és szakácsnő főz. A halász halat fog. A vadász vadat üz.

A kutya ugat. Az ökör bög. A kakas kukorít. A tyúk kodácsol. A lúd gágog. A ló nyerít, fut és kocsit húz, a lovagot viszi, szénát eszik, fekszik és alszik. A madár repül. A hal uszik. A féreg mász. A fa nő. A virág virágzik. A víz foly.

Az atya kiálta: Imre és Laczi, hol vagytok? A kertben vagyunk. Mi csinál ott Laczi? Segít nekem. Mit csinálsz te? Semmit sem csinálok. Mondjátok meg, mit csinált a két fiú? Semmit sem csinált. Henyélt. Milyen sok látni- és tenni-való van a kertben! Nem használhatták volna az időt? Gyermekeknek nem illik restnek lenni; a restség kezdete minden rosznak.

Az asztalt csinálják. (Kik? Asztalosok.) A házat építik. (Kik? Kőművesek.) A ház építtetik. (Kik által? Kőművesek által.) A követ fejtik, törik. A téglát égetik. A téglát éget-

tetik. (Ki által? Téglás által.) A házat lak-
 ják. A butorokat készítik. Az ételeket főzik.
 Az ételek főzetnek. (Ki által? Szakács vagy
 szakácsnő által.) A ruhát varrják. A ruhák
 varratnak. (Ki által?) A gyermekeket növe-
 lik. A kis gyermeket megmossák, fölöltöz-
 tetik, levetköztetik, etetik, lefektetik, elal-
 tatják. A jó gyermeket atyja megjutalmazza.
 A jó gyermek megjutalmaztatik. (Kik által?)
 A rossz gyermekeket szüleik megbüntetik. A
 rossz gyermekek megbüntettetnek. (Kik által?)
 A jó gyermeket tanítója megdicséri. A jó
 gyermek megdicsértetik. (Ki által?) Kérje-
 tek, és adatik nektek. Zörgessetek, és meg-
 nyittatik nektek.

46.

A szarvas sebesen fut. A kakas han-
 gosan kukorít. A csengetyű kellemesen
 cseng. A harang hogyan szól? A vadlúd
 magasan repül. A jó gyermek szívesen
 engedelmeskedik. Főnszóval olvass! Értel-
 mésen olvassatok! Szépen üljetek! Miért
 nézesz oly szomorúan? Könyvedet tisz-
 tán tartsd. Péter rosszúl ír. Pál jól olvas.

A nyúl balra futott; a vadász jobbra
 lőtt. Eltalálta-e a vadász a nyulat? A kutya
 félre ugrott. A rák hátra mász. A szorgal-

mas tanuló előre halad. Lajos messzire ment. Ma se hová sem megyünk.

Reggel hűvös van. Délben melegen süt a nap. Este sötét kezd lenni. Éjjel alunni szoktunk. Fog-e ma esni? Tegnap esett-e? Mindig foglalkozzál! Néha sétálni is szoktunk. Ma irunk, holnap olvasunk. Soha se hazudjatok! A hazudság rossz mag, melyről jó gyümölcs sohasem terem.

Mi van ott lent a pinczében? Mi van ott fent a fán? Ki ül ott hátul? Ki ül ott elül? Atyám messze van tőlem. Ki van és lát mindenütt?

47.

A földmives nem szántotta meg a földet. Miért? Mert nagyon kemény volt. — Gyula megbüntettetett. Miért? — A gyermekek iskolába járnak. Miért?

Károly nem mehet ki. Miért? Mert nem bír járni. — Imrének nem lehet ki mennie. Miért? Mert meg van neki tiltva. Még többet is beszélhetnék, mert bírnék beszélni; de már nem lehet többet beszélnem, mert nem illik.

Mire-való itt ez a könyv? Arra-való, hogy tanulj belőle. Mire-való a szék? Mire-való a toll? Mire-való a fa? Mi végre sütik a kenyeret? Mire-való a víz? Mire használjuk a lisztet? Mire-valók a macskák? Mire-való a kulcs?

48.

Isten teremtette a mennyet és földet, a napot, holdat és csillagokat. A hegyek és völgyek, a folyamok és patakok, az erdők és rétek még a szántóföldek is mind Isten teremtményei.

A jó Isten adja a napfényt és esőt, a nappalt és éjjelt, az ételt és italt meg az egészséget is. Ő éltet és táplál minket, és gondot visel ránk.

Az egek Isten dicsőségét hirdetik, és az égboltozat az ő kezeinek munkáját. Dicséretes az ő szent neve mindörökké!

49.

A kisdedek ajkai az Úr dicsőségét zengedezik. A jó gyermekek szeretnek imádkozni. Mikor Jézus tizenkét éves volt, elment szü-leivel a templomba. A jó gyermekek örömmel mennek a templomba. Édes Üdvöztök megáldá a gyermekeket. Az ő angyalaik mindig látják a mennyei Atyának színét.

Az örangyal örül a jó gyermeknek: a rossz gyermekén pedig szomorkodik.

(Oh édes örangyalkám, szépen kérlek, vigyázz rám. Légy vezérem, hogy míg élek, mindig jó és jámbor legyek, s holtom után vezess be az Istenhez mennyekbe.)

Szemléleti tárgyak.

1. Könyv, tábla, papíros, tinta, toll, írón, kréta, vonalzó.
2. Asztal, szék, karszék, pad, zsámoly, tükör, szekrény, ágy.
3. Fal, ablak, ajtó.
4. Szoba, kamra, konyha, pincze, lépcső, padlás, tető, kémény vagy kürtő.
5. Kés, olló, tű, fűrész, fejsze, kalapács, gyalu, kapa, furó, lapát, fogó, gereblye, sarló.
6. Köntös, nadrág, mellény, kalap, sapka, fejkötő, nyakkendő, nyakravaló, ing, dolmány, kötény, köpönyeg, szűr, bunda, csizma, czipő, papucs, harisnya, keztyű.
7. Kenyér, leves, hús, zöldség, vaj, sajt, gyümölcs, kalács, burgonya.
8. Víz, tej, bor, ser, must, kávé.
9. Tálak, tányérok, üvegek, bögrék, fazekak, korsók, kannák, kések, villák, kanalak, csészék.
10. Gyermekek, fiú, leányka, ifjú, hajadon, férfi, nő, úr, asszony.

11. Atya, anya, fiú, leány, nagyatya, nagyanya, unoka, bátya, öcse, néne, hűg.

12. Pap, mester, tanító, földmives, orvos, bíró, kereskedő, katona, mesterember, fuvaros, hajós, pásztor, napszámos, szolga.

13. Kutya, macska, tehén, ökör, ló, szamár, juh, kecske, sertés, tyúk, jércze, kakas, csirke, lúd, kácsa, galamb, pulyka, páva.

14. Fa, cserje, gabona, fű, káposzta, gomba, moh, penész.

15. Kő, ezüst, arany, vas, agyag, gyapjú, len, kender, selyem.

16. Molnár, pék, mészáros, csizmadia, varga, szabó, kőmives, ács, asztalos, kovács, lakatos, üveges, fazekas, bognár, nyerges, takács, festő, pintér, kőfaragó.

17. Szarvas, őz, nyúl, süldisznó, egér, borz, elefánt, majom.

18. Fűzfa, topolyfa, fenyűfa, tölgyfa, hársfa, bikkfa, juharfa, gesztenyefa, almafa, körtefa, diófa, szilvafa, cseresnyefa, barackfa.

19. Róka, farkas, görény, medve, oroszlán, tigris, nyest.

20. Saláta, kareláb, bab, retek, ugorka, borsó, lencse, hagyma, paprika.

21. Ház, templom, kastély, csür (pajta), falu, város.

22. Veréb, pinty, pacsirta, fecske, rigó, holló, sas, bagoly, gólya.

23. Buza, rozs, árpa, zab, kukoricza, pohánka, köles, burgonya, répa.

24. Eke, borona, gereblye, sarló, kasza, kapa, ásó, lapát, kocsi.

25. Fej, derék és végtagok.

A fej teteje, homlok, szemek, fülek, orr, orcák, száj, áll.

26. Béka, varangy (béka), gyík, kígyó, tekenős (béka), krokodil.

27. Ponty, csuka, kárász, kecsege, harcsa, viza, pizstráng, lazacz, hering.

28. Alma, körte, szilva, cseresnye, meggy, barack, dió, mondola, gesztenye.

29. Szőlő, ribiszke, egres, málna, mogyoró, kökény, eper.

30. Hegy, völgy, rét, szántó föld, kert, erdő, patak, folyam, tó, tenger, országút, gyalogút (ösvény).

31. Légy, méh, lepke, cserebogár, hernyó, pók, hangya, rák, csiga, kagyló, féreg.

32. Rózsa, szegfű, liliom, ibolya, harangvirág, buzavirág, málna-rózsa.

33. A föld, nap, hold, csillagok.

34. Szarv, szárny, karom (a ragadozó madarak, p. sas körme), fark, csőr (a madarak orra).

35. A fa dereka (törzs), ág, levél, virág, gyümölcs, mag, gyökér (gyök), szár, szalma,

36. Eső, hó, jég, jégeső, villám, égdörög, felhő, harmat, dér, szivárvány, nappal, éjjel, hajnal, alkony, szél.

37. Templom, nagyoltár (főoltár), kisol-tár (mellékoltár), keresztelőkút, sekrestye, gyóntatószék, szószék (predikálószer), kereszt (feszület), zászló, kar, ámpolna, gyertyatartók.

38. Torony, óra, toronygomb, kereszt, harang, (imádság, tűzveszély, égháború, — püspök, császár, király jövetele).

39. Temető, kereszt, sír, sírdomb (sírhalm), síremlék, föltámadás, viszonzlátás).

Olvasmányok.

1. Én látok.

Van két szemem, tisztán látó, mindenfelé forgatható; látok virágot, fát, bokrot, látom a kék égi boltot. E két szemet Isten adta, s a mit látnak, ő alkotta.

2. Én hallok.

Isten két ép fület adott, hogy halhassak minden hangot, midőn így szól édes anyám: Jer, ne tedd azt, hallgass reám! s ha atyám hí: jőj szaporán, szeretlek én jó kis babám!

3. Én beszélek.

Szájam is van, szájam is van énnekem, melynek hasznát én igen jól vehetem; vele sok kérdést tehetek; elmondhatom, mit érzek; tudok nevetni, dalolni, imádkozni, s magasztalni tégedet jó Isten, ki vagy a mennyekben.

4. Én játszom.

Van két kezem, jobb és bal, mindegyike öt ujjal! ezekkel tapintok, fogok s játszom,

a míg kicsiny vagyok. De ha majd nagy leszek és bírok dolgozni, két kezemet ugyan nem hagyom heverni.

5. Én járok.

Van két lábam, a melyeken állok, atyám, anyám után járdogálok. Bár futni ugrálni úgy nem tudok, mint akarnám, azon nem búsulok! Ha megnövök, és erősebb leszek, kétszer oly szapora lépést teszek.

6. Én érzek.

Szivem van, szivem van itt a keblemben, oly piczín, és mily vigan dobog oda benn, s atyám, anyám után ver olyan melegen. Tudjátok-e, ki adta e szivet nekem? A jó Isten, kitől eredt a szív, élet és szeretet.

Mint napórát a nap elé, szived fordítsd Isten felé. Mert ha szived Istenre néz, minden jóért dobogni kész; a tűzpróbát úgy állja ki itt a földön s mind örökké.

7. Gyermek, szeresd szüleidet!

A gyermek, míg kicsiny sem állni, sem járni nem tud. Enni, inni sem bír. A kis gyermek gyöngé és tehetetlen.

De az Isten szereti őt és ad neki atyát és anyát. Az atya és anya az ő szülei. A szülék gondot viselnek a gyermekre. A mi

neki jó, megadják azt neki. Az anyja karján hordozza őt, ülni, állni, járni, beszélni és imádkozni tanítja. A szülék eltávolítják tőle azt, a mi neki ártana; intik a gyermeket, és megmondják neki, mi jó, mi rossz. A szülék jók. A jó gyermek szereti őket és szót fogad nekik.

A gyermek nagyobb lesz és már iskolába jár. Az iskolában helyesen beszélni, olvasni, írni és számolni tanul; sokat hall ott az Istenről és Jézus Krisztusról. Ügyes, jámbor és jó lesz. De a gyermek még nem erős és nem bír dolgozni. Kenyeret még nem kereshet magának. Ha szülei nem volnának, éhen halna meg.

Szülei gondoskodnak róla. Ők adnak neki ételt és italt, ruhát és lakást, egészségére vigyáznak, templomba és iskolába küldik, hogy jó legyen és üdvözüljön.

Hogya szülék a gyermeknek mindezt megtehessek, sokat dolgoznak és nagyon elfáradnak.

De örömet dolgoznak és fáradoznak gyermekökért, csak ez szófogadó és jó legyen.

Isten után szülem tesz legtöbb jót velem, azért őt szivemből tisztelem szeretem.

8. A gyermek otthon.

Mari, midőn reggel fölébredt, azonnal föl-kelt, fölöltözött, megmosdott friss vízzel, meg-

fésülködött és térdelve elmondta a reggeli imádságot, melyet könyvéből tanult.

Azután leczkélét magtanulta, és anyjának segített a takarításban.

Ha anyja elküldötte, hogy hozzon valamit, azzonal ment és hamarjában vissza is jött. Ha szülei azt akarták, hogy valamit ne tegyen, elég volt egy intés, és Mari abban hagyta. Az ételben nem válogatott. A mit atyja vagy anyja adott neki, azzal meg volt elégedve. Mari sohasem mondta: „ez nekem nem kell.“ De a kenyérhez sem nyúlt soha, míg szüleitől nem kért s ezek meg nem engedték. Torkoskodni épen nem szokott.

Ruháit kimélte, és gondot viselt rájuk. Nem piszkolta be soha.

Ha szülei este mondták, hogy menjen aludni, azonnal imádkozott, levetkőzött, ruháit összerakta és nyájasan így szólt: „jó éjszakát édes szüleim!“ s lefeküdt. Mindig csendesen és jól aludt; mert Isten angyalai vigyáztak a jó és engedelmes Marira.

9. A gyermek az iskolában.

Mikor iskolába kellett menni, Béla azonnal vevé könyvét, papirosát, tollát és tintáját, melyeket mindig bizonyos helyen rendben tartta, és útnak indult. Az utcán

nem ácsorgot. Nem báméskodott a házakra vagy más valamire, hanem ballagott az iskola felé.

Midőn az iskolába belépett, „Dicsértessék a Jézus Krisztus“-t mondván, a tanítónak és tanuló-társainak nyájasan köszönt és csendesen helyére ült.

A tanítás alatt nyugton volt és nem fecsegett. A tanító szavaira jól figyelmezt, és azon volt, hogy kérdéseire minél hamarabb és jól megfelelhessen. A föladatokat is leggyorsabban s legjobban végezni iparkodott. Ha velők készen volt, örömet segített másoknak. A mit mondott a tanító, mindent tüstént teljesített. A tanulás előtti és utáni imádságra szépen összetette s fölemelte kezeit és szívből ájtatosan imádkozott.

Haza-menet nem lármázott s nem veszekedett soha. Csendesen és illendőképen ballagott. Haza érkezvén édes szüleinek a legszébb módon „Dicsértessék a Jézus Krisztus“ köszöntést mondott s azonnal leczkójét tanulta és nem is ment az utcára, míg azzal készen nem volt.

Béla figyelmes és szorgalmas tanuló volt. A tanító szerette őt, szüleinek pedig nagy öröme volt benne.

10. A gyermek az útczán.

Imre örömet játszott az útczán. Örült, ha a nap sütött, s az udvar és útcza száraz volt. Más gyermekek is szivesen játszottak vele, mert nem bántotta meg őket soha. Ha rossz gyermekek egymás közt czivakodtak vagy veszekedtek, Imre azonnal odament s megbékítette őket.

Játék-közben soha egy rossz szót sem hallottak tőle, nem csufolt senkit. Ha másnak szivességet tehetett, tüstént megtette.

Mikor öregebb vagy idegen emberek közeledtek feléje, fölállott, levette sapkáját és köszönt nekik. Az öregeket vagy a hibás embereket nem nevelte ki. Ily nagy bünt Imre sohasem követett el. Csak rossz gyermekek tesznek ilyesit. Az emberek örültek, ha Imrét látták. Ő becsületudó gyermek volt.

11. A gyermek a templomban.

Ilka mindennap elment a templomba szent misére. Mindig magával vitte imádságos könyvecskéjét, melyet szüleitől neve napján kapott. A templomban szépen viselte magát. Letérdelt és imádságos könyvecskéjéből imadkozott, vagy pedig énekelt. Gyakran megkö-

szönte Istennek mindazon jót, melyekkel őt megajándékozta. Kérte Istent, még sokáig éltesse és egészségben tartsa meg szüleit, hogy még sokáig legyenek oly jó szülei. De Ilka más emberekért is imádkozott. Megigérte Istennek, hogy ő mindig jámbor gyermek lesz, és kérte, szeresse őt mindig és legyen mindenkor az ő jó mennyei atyja. Ilka jól imádkozott.

A predikáció alatt is csendesen viselte magát. Figyelemmel hallgatta mindazt, a mit a pap mondott. Ha otthon szülei kérdezték, mit tanult a predikációból, mindig sokat tudott mondani, és szülei szerették s megdicsérték őt. Ilka jámbor és ájtatos volt.

12. A gyermek a mezőn.

A hol Gyuri lakott, ott nem volt iskola. A szomszéd faluba kellett iskolába járnia. Útközben a mezőn gyakran szedegetett virágot és bokrétába kötötte. Figyelmesen meg szemlélgette virágjait és gyenge leveleiken, szép színökön, jó illatjokon többször csodálkozott. E közben az Istenre gondolt, ki azokat oly szépeknek teremtette és rájuk esőt és napfényt adott.

Gyuri mindig sajnálta, ha füre vagy virágra kellett lépnie. Azért az útról a rétre

vagy vetésre le nem tért soha. Gyümölcsöt pedig vagy valami mást épen nem szakasztott le, ha meg nem volt neki engedve.

Gyuri mindenkor emlékezett az Istenre, ki mindenütt jelen van és lát és tud mindent.

13. Szót fogadj!

Szép derült téli nap volt. Károly az ablakon kinézett a rétre, mely hóval volt elborítva. Vidor gyermekek mulatának ott. Szánjokat a dombra föl húzák, ráülének s a sima hótörésen nyilsebességgel csuszának le. Ez Károlynak igen megtetszett és szeretett is volna a mulatságban részt venni. Szánját gyorsan elő is hozta a kamrából és kérdezte atyját, szabad-e szánkázni mennie? Atyja „nem“-mel felelt. Károly a szánt azonnal vissza vitte a kamrába. Azután atyja mellé ült és együtt beszélgettek. Anyja pedig egy üvegecskében valami barna levet hozott, s abból kanálba öntött és monda Károlynak: Lásd fiam, ezen levet neked az orvos küldi, hogy megidd és köhögésedtől megszabadulj. És Károly megkóstolta a levet. Ez keserű volt. Károly elfordult és nem akarta meginni. De anyja komolyan pillantott rá és monda: Károly, idd meg! És Károly azonnal vette a

kanalat s lenyelé az orvosságot. És nem zúgolódt, hanem nyájas volt.

Károly szót fogadott atyjának és anyjának.

A gyermekek szüleiknek engedelmeskedni tartoznak. Ezt Isten parancsolja.

14. Az ég boltozatja.

Ha magunk fölé nézünk, látjuk azon szép kék boltozatot, melyet égnek nevezünk. Nappal a pompásan ragyogó napot látjuk azon, éjjel a szépen világító holdat és a sok csillagot.

A nap megvilágosítja és megmelegíti a földet. Világosság és melegség nélkül emberek és állatok nem élhetnének. A növények sem lehetnének el világosság nélkül. Némely növények nőnek ugyan homályos pinczékben is, de igen satnyák és sem nem virágzanak, sem gyümölcsöt nem hoznak.

Azon időt, mikor a nap az égen van, nappalnak nevezzük; azon időt pedig, mikor a nap nincs az égen, éjjelnek hívjuk. Egy nappal és egy éjjel együtt tesznek egy napot. Mielőtt a nap fölkel, hajnal van; mikor pedig a nap már fölkel, reggel van; mikor a nap alászáll, alkony van; ha pedig

lenyugszik, este van; mikor a nap az ég közepén áll, dél van. Ekkor az óra tizenkettőt üt. Mikor az óra éjjel üt tizenkettőt, éjfél van. Hogyan nevezzük a napnak részeit? Mikor van reggel, dél, este, éjfél?

Nappal dolgozunk, éjjel nyugszunk. Dolgozni legjobb nappal, nyugodni legjobb éjjel. Legjobb nyugalom az álom. A ki szorgalmasan dolgozott és jót cselekedett, az jól alszik.

Ha a nappalt jól töltötted,
Csendes leszen az éjjeled,
Ha végezted imádságod,
Édesen esik majd álmod.

15. Becsülj meg másokat!

Egy idegen ember ment keresztül bizonyos falun. Az utcán gyerkőczék játszanak. Midőn az idegen közelebb ére hozzájok, a gyerekek jobbra balra kitértek neki, levették sapkájokat és „Dicsértessék a Jézus Krisztus“ sal tiszteségesen köszönték őt. Az idegen nyájasan fogadta köszöntésöket, s néhány lépéssel tovább menvén megfordult és kérdé; melyik út vezet a város felé? A gyermekek felelének: az ott jobbra. És egy közölök el is ment az idegenhez s elvezette őt egész a halomig, hol az utat még jobban megmutathatá neki.

Ezek megbecsülték az idegent. A jó gyermekek így cselekesznek, és mindenki szereti őket.

16. A madár az ablakon.

Pik-pak, pik-pak! az ablak-üvegen egy kis madár kopogtat szüntelen. Bocsássatok be, hull a hó, süvölt a szél s oly fagyaló. Ehetném, hogy majd meghalok, átfáztam, hogy majd megfagyok. Nyissátok ki jó emberek!

Megszánták őt s nyitottak ablakot, és jó szállást és kenyeret kapott. Az ablak közt sokáig vigan ült, de midőn már az ég künn kiderült, bús lett megint s pik-pak! kopog-

tatott: oh nyissatok, nyissatok ablakot! Megszánták őt, s megnyiták a zárt, és huss! vigan kirepült a madár.

17. Felebarátoddal jót tégy!

Albert a szántóföldről haza érkezett. Ekkor anyjától ozsonnára egy darab szép fehér kenyeret kapott. Kiment vele az udvarra. és örült a kenyérnek, mert éhes volt. Azonban jött a szegény szomszéd fiacskája és előtte megállott. Meglátta a szép fehér kenyeret, nagyot sohajtott és monda: oh az én beteg hugom már sokszor kért fehér kenyeret! de nekünk nincs, és nem is vehetünk.

Albert majd a szegény fiúra, majd kenyérére pillantott, s ezt kétfelé törte, és a nagyobb darabot a fiúnak adta. Itt van, monda, vidd szaporán hugodnak s mondd meg neki, hogy szívesen adom.

Albert jót tett, jótéteményt gyakorolt.

18. Háladatos légy!

Anna estefelé az ajtó előtt ült és szüleiről gondolkozott. Épen azt forgatá elméjében, mily sok jót tettek már vele: táplálták, ruházták, könyveket vettek neki; elgondolá, hogy szülei mily nyájasak és kegyesek hozzá. Ő nagyon

'szerette szüleit s monda magában : bár én is adhatnék nekik valamit !

Ekkor eszébe jutott, hogy egy pár nap előtt az erdő szélén érfélben levő epret látott. Befutott anyjához a házba és monda : édes anyám, kérem, engedje meg, hogy a réten túl az erdőszélbe menjek ! Csak hozni akarok onnét valamit és azonnal itt leszek.

Anyja megengedte, és Anna elment az erdőszélbe s megtalálta az epret, mely az alatt megnőtt és megpirosodott, leszedte szárazra és két szép bokrocskába kötötte.

Atyja és anyja az utcajtóban ülének, mikor Anna vidám arccal visszatért. Hozzájok ment és nyájasan monda : édes atyám és anyám, én hozok valamit önöknek ! és mindegyiknek egy-egy eperbokrocskát nyújtott.

Anna hálados volt szülei iránt.

19. A hálados fiú.

Márton egy földmiveshez ment és kérde őt, nem adhatna-e neki munkát, hogy magának valamit kereshessen.

Igen, monda a földmives, én adok neked munkát. Naponként meglesz nálam eledeled és, ha szorgalmas leszel, egész nyárra hat forint bért kapsz.

Én igazán szorgalmas leszek, monda Márton, de kérem kegyelmedet, hetenként adja ki pénzbéremet. Otthon szegény atyám van, ki magának semmit sem bír keresni. Béremet hetenként neki szeretném adni.

Ezen fiúi szeretet és háladatosság a földmives gazdának nagyon megtetszett. Örömet beegyezett és a bért még megis toldotta. A fiú pedig garasait és a mit kenyereből és szalonnájából szájától elhuzott, minden szombaton hiven elvitte atyjának!

Ez jó és háladatos fiú volt!

Hogy szüleimet tiszteljem s őket holtomig szeressem, Isten parancsolá meg. Oh segíts édes Istenem! hogy szüleimet szeressem életemnek végeig.

20. A medve és a méhek.

(Vig darab.)

„Halljátok-e ti odafönt, én medve vagyok! ide minden mézetekkel, nektek nem hagyok; ugy hiszem, ti piczi férgek nem ellenkeztek, mert veletek talpaimmal könnyen végezek.“ S alig hogy ezt fölördítá, föl is mász és bűg, s az odvas fán morog-morog, s a kas népe zúg.

„Méhek, ide mézetekkel,“ „Holnap medve úr!“ S orrát medvének belebb dugva, jobbrabalra.

túr. „Félre innen kósza méhek, fejetekre vész,
én vagyok e fának ura, és enyém a méz.“

Ekkor a raj fulánkjával fejének esik:
„majd megbánja orrod, füled, legyünk bár pi-
czik; ha nem tágítsz és szavunknak rögtön
nem engedsz, méz helyett jól megszurkálunk,
s bögve elmehetsz.“

És a medve tüsszög, ordít, hogy nem
nyerhetett; nyelve, ora, füle, dagad és futni

siet; — a raj pedig diadallal dongja szum-szum-szum! S a vén talpas tovább ballag s morog brum-brum-brum! és utána a kis méhek ekkép kiáltnak: „Ha békében akarsz élni, békét hagyj másnak!”

21. Becsületes légy!

Imre kést talált az uton. Megnézte s megörült neki; mert a kés kétágú és szépnyelű volt. Félre ment s a bokorból magának veszőt metszett. Ekkor jött egy ember az uton, de a fiút nem látta. A földre nézdegélt, mintha valamit keresett volna. Imre látta az embert és magában gondolá: a kést bizonyosan ez vesztette el. És az emberhez ment és kérdé, mit keres? Egy kétágú fehérnyelű kést, monda az ember. Ekkor Imre zsebébe nyúlt és a talált kést átadta.

Imre becsületesen cselekedett; megmutatta, hogy ő becsületes.

22. A róka és récze.

A róka. Récze asszony, mit csinálsz ott a tavon? Jöszte ide a partra, kérlek nagyon. Már régóta van tőled mit kérdenem, mondanék is egyet mást oly szivesen.

A récze. Róka úr, te okosabb vagy, nálamnál; de az sem bánt, mit te nekem mondanál. Jobb, ha tőled a récze távol marad, és a tóban úszkálva keres halat.

És a róka, egy pár szép szót oda vet, de a récze tovább úszván csak nevet; megszagolta, mi a ravasz, szándoka. Róka úrnak pecsenyére fájt foga.

23. Másokkal szivességet tenni mindenkor kész légy.

A tanító az iskolában ült, s a gyermekek egymás után érkezének. Mielőtt a tanítás ideje bekövetkezik, már majd valamennyi megérke-

zett. De ma csaknem mindnyája kedvetlen és szomorú volt, csendesen beszéltek, egy sem tréfált vagy nevetett.

Ekkor kérdezte a tanító: mi oka annak, hogy ma nem vagytok oly vidámak és fügenczek, és oly búsan néztek egymásra?

Egy ideig hallgattak, azután egy fiú így szóla: ah! mi Jakabon szomorkodunk, mert nagyon beteg.

Tehát Jakabot annyira szeretitek? kérdé a tanító.

Erre a gyermekek mind fölkiáltának: óh igen, nagyon szeretjük őt.

S miért szeretitek annyira? kérdé ismét a tanító.

Mert, nagyon jó és szeretetre méltó, felelének ők.

Egy fiú monda: egykor elvesztettem könyvemet, s Jakab mindenütt kereste és megtalálta s nekem vissza-adta.

Egy leányka szóla: én egykor az ország-uton akartam keresztül menni, de egy nagy kutya utamban állott, és nagyon féltem. Ekkor eljött velem Jakab és a kutyát elkergette.

Egy más tanuló is megszólala: rajtam Jakab sokszor segített, mikor gyakorlatomat nem birtam elkészíteni.

Ismét egy más kezdte: egykor egy nehéz kosarat kellett a mezőre vinnem és magam nem bírtam, ekkor Jakab segített vinni.

Egy kis leányka pedig így beszéle: midőn tavasszal nagy víz volt, és az utat elborította, Jakab karjára vett és úgy vitt át.

Egy nagyobb leányka is így szóla: rajtam Jakab gyakran segített, mikor a kútból vizet kellett húznom.

Így beszéltek rendre a gyermekek és a tanító monda: ej! így én Jakab felől sok szépet hallok; ő szives és szolgálatra kész fiú; mert másoknak örömet szolgál és örömet segít. Mások szolgálatára késznek lenni igen szép, és a szives embereket szeretik. Imádkozunk tehát, hogy Jakab meggyógyuljon.

Erre letérdeltek a gyermekek s ajtatosan imádkoztak és némelyek sírtak is. A tanító előimádkozott s a gyermekek utána fönsszóval így imádkoztak: Oh édes mennyei Atyánk! igaz szívből kérünk téged, hogy jó tanuló társunknak, Jakabnak egészségét minél előbb visszaadni méltóztassál.

És Jakab fölgyógyult és mikor először jött iskolába, a gyermekek szinte tódultak hozzája, nyájasan köszöntek őt és nagyon örülének.

24. A kis madarász.

Péter. Anyám, Anyám! nézze csak, madaram van?

Anyja. Madarad? és hol vetted?

Péter. A kert sövényében fészket találtam és most este csendesen oda lopakodván, mikor ki akart repülni szárnyánál fogva megkaptam.

Anyja. És mi volt a fészekben?

Péter. A fiai, édes anyám, oly kicsinyek, még tolluk sincs.

Anyja. És mit akarsz a madárral csinálni?

Péter. Kalitkába teszem s az ablak elé akasztom.

Anyja. És a szegény kicsinyekkel mi történik? ki fogja őket etetni és nevelni?

Péter. Oh, azokat is elhozom azonnal; etesse, nevelje majd őket számomra az anyjok.

Anyja. Várj, Péter! előbb kérdezek tőled valamit. — Ha valaki téged és hugocskádat és anyádat szoros szobába zárná, hogyan éreznéd ott magadat?

Péter. Ah, édes anyám, nagyon rosszúl! Sirnék, jajgatnék és halálra búsulnám magamat. De azt csak nem teszi senki!

Anyja. De megteszi, ha oly irgalmatlan és kegyetlen, mint te a madárhoz és fiaihoz

akarsz lenni. Elhozod tehát a madárfiakat és kalitkába zárod?

Péter. Nem, édes anyám, nem teszem. Bocsásson meg, hogy a szegény állatokhoz oly kegyetlen voltam. Nem gondoltam meg, mit teszek. Ime, eleresztem az öreget is, hadd repüljön fiaihoz.

Anyja. Így van jól, édes fiam! Sohase felejtse el, az állatokat is Isten teremtette, hogy életöknek örüljenek; nagy kegyetlenség volna tőlünk, ha rövid életüket megkeserítjük.

25. Nem jó halogatni.

Egy szorgalmas anyának kertjében mindenféle zöldség volt. Egykor monda leányának: Örsike! nézd itt a káposzta leveleinek alsó lapján ezen sok apró pettyet. Tojások ezek, s belőlök kelnek ki a hernyók, melyek a káposztát fölemésztik. Ma dél után a leveleket mind nézd meg, s a tojásokat szorgalmasan dörzsöld szét. Így káposztánk majd szép zölden megmarad.

Örsike gondolván magában, hogy erre mindenkor ráér, utoljára egészen megfeledezett róla. Anyja néhány hétig beteg volt és nem mehetett a kertbe. A mint meggyógyult, fogván a leánykának kezét, a káposztához

vezette és mit látott? A káposzta mind le volt éve, és csak a levelek csutkái maradtak meg. A megijedt és megszégyenített leányka önhanyagságán siránkozott. Anyja pedig monda: a mit véghez vihetsz még ma, ne halaszd azt holnapra.

Ezt jól jegyezd meg magadnak! folytatá anyja, és még egy más verset is, melyet ezen tönkre tett káposztáról olvashatsz: Magjában fojtsd el a rosztat, mert különben kifog rajtad.

26. Ne légy mérges!

Ferencz és József a tanítóhoz mentek. Utközben Józsi irását előveszi és mutatja Ferinek. Ez az irást megnézi és mond: ej Józsi, te sok hibát tettél és nem írtál szorgalommal. Ezután Józsinak a hibákat meg akarta mutatni; de ez megmérgeskedett s az irást kezéből kikapván, öklével megtaszigálta. Feri nem taszította vissza, hanem békével tovább ment; de mégis így szólt: József, megmondom a tanító úrnak, hogy megtaszigáltál. Mondd meg felele Józsi.

De amint a tanító úr házához közel voltak, Józsi Ferit karjánál fogva huzogatta s monda: te, Feri, hallod-e? ne szólj a tanító

úrnak; hallod-e, nem taszigállak meg többé, sem meg nem verlek. Feri. hallod?

Ferencz Józsihoz fordult, és látta, hogy ez szomorú és fél. Józsi ekkor jobbját nyujtá feléje és bocsánatot kért. Erre Feri is kezét adott neki és monda; én megbocsátok, legyen elfelejtve.

József mérges volt. Ferencz mérsékelte magát.

József bocsánatot kért.

Ferencz megbocsátott neki, kiengesztelődött, kibékült.

27. Ne kínozd az állatot!

Károly, a hol csak tehetette, faggatta és kínozta az állatokat. S ha az állat félelmében vagy kínjában ordított vagy nem tudta, hova fusson, ekkor még Károly, elég gyalázat! örült.

Egykor egyedül ment el egy ház előtt. Itt az ajtóban két juh feküdt s lábaik össze voltak kötve. Károly szétekintett és senkit sem látott. Ekkor nekik megy a juhoknak, és gyapjaikat szaggatni kezdi, és lábával rugdalja őket. Erre egy öreg ember, ki Károlyt az udvarból távulról nézte, észrevétlenül mellette terem, üstökkét megragadja és jól megrángatja. Hozzá még pofon is ütötte, hogy fogai szinte

vaczogtak bele. Károly sírt és jajgatott. „Ugy-e, mondá az öreg, nemde fáj? A szegény állatnak is fáj, ha gyötröd, kinozod.“ Ez órától fogva Károly nem bántotta az állatokat.

Méregből vagy tréfából ne kinozd az állatot, valamint te érezed, úgy érzi a kincokat.

28. Ne hazudj!

Közel az erdőhöz juhokat őrzött egy juhász bojtár. A falu nem volt messze. Hogy tréfát üzzön a falu népével, elkezd tele torokkal kiáltani: „jaj! jaj! farkas jö!”

Az emberek a faluból tüstént futnak fejszékkel és dorongokkal, hogy agyon verjék a farkast. De farkast nem láttak. Kérdezik a bojtárt, hova futott? Ez elnevette magát és mondá, hogy csak tréfa volt az egész.

Másnap a bojtár hasonlóképen cselekedett. A faluból ekkor is kimentek néhányan, de farkasnak hire sem volt, és megfeddették a bojtárt s haza tértek.

Harmadnapra csakugyan megjelent a farkas. A bojtár a mint csak birt, kiáltozott: „jöjenek, segítsenek, itt a farkas!” De senki sem ment segítségére.

A juhok sebesen befutottak a faluba, a bojtárt pedig, ki nem tudott oly gyorsan sza-

ladni mint a juhok, a farkas utolérte és szét-
szaggatta.

A ki egyszer hazudni mer,
Hitelt többé nem igen nyer.

29. Hogyan lesz a gyermek jámborrá?

Sok idővel ezelőtt élt egy igen jámbor férfiú. A ki ismerte, szerette is őt, mert jó és nyájas volt mindenkihez; másoknak gyarlóságait eltűrte és a kivel csak tehetet, örömet tett jót. Az emberek messziről eljöttek hozzá, mert a jó Istenről igen szépen és szívrehatólag tudott beszélni. A gonoszakat is annyira megtudta indítani, hogy a rosztat megutálták, és megjobbították magukat. Minden szavából kiteszett, mily igazán szereti az Istent és felebarátját. Ezen férfiú szálézi szent Ferencz volt.

Hogyan lett ő ily jámbor és szent emberré? Vigyázzatok gyermekek, elmondom. Ferencz már gyermekkorában jó volt. A jámborságot édes anyjától tanulta, ki igen jó anya volt, gyakran és örömet imádkozott, hanem jót is tett mindenkor, és úgy élt, mint Isten a jó anyától kívánja.

Egy nap sem múlt el, hogy a kis Ferenczet valami jóra nem tanította volna. Ferencz pedig ezen tanításokat mind jól megjegyezte magának, mint jó gyermekhez illik.

Igy történt azután, hogy annál jobb és jámborabb lett, minél nagyobbra nőtt.

Egykor édes anyja így szólt hozzá: fiam, Ferencz! én téged nagyon szeretlek, jobban mint életemet. De inkább szeretnék halva és előttem koporsóban fekvé látni, mintsem azt tapasztalni, hogy valami nagy bűnt követtél el.

Ezen szavak annyira hatottak a kis Ferenczre! hogy azokat egész életében sem felejtette el.

Lássátok, édes gyermekeim, mit tehet a jó anya, s mily jó az, ha a gyermekek anyjok intéseit követik!

A jámbor szülőnek szava oly drága kincs, melynél, ha követjük, hasznosabb semmi sincs.

30. A hét napjai.

Egy hétben hét nap van. Ezen napokat így nevezzük: Vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek, szombat. Istennek legkivált vasárnap, kell szolgálnunk. A többi napokat dolgozó-napoknak hívjuk.

Atyánk, ki lakik mennyekben
Monda: Hét nap van egy hétben;
Hatot nektek általadok,
Hogy azokon dolgozzatok;

De a vasárnap enyém lesz,
 S ekkor ki-ki tanítást vesz,
 Mint imádjon engem, urát,
 És mikép viselje magát,
 Hogy jámbor legyen e földön,
 S holta után üdvözüljön.
 Gyermekem, jól megjegyzed,
 Hogy mit kell vasárnap tenned.

31. A máséhoz ne nyúlj!

A kis Vilma szerette a virágot. Édes anyja cserépben is nevelt számára az ablakban, a kertben is ültetett. Vilma meg-megöntözte ezeket, ha eső nem volt, és a gazt közölök szorgalmasan kigyomlálta. Ha valaki a kertbe ment, azonnal utána futott és kéré, hogy virágait ne bántsa.

Vilma egykor anyjával elment a szomszédba. Itt a kis Regina a kertbe vezette Vilmát, hol két ibolya volt kinyílván. Ezek Vilmának nagyon megtetszettek. Vilma nekik ment és hamarjában leszakasztá őket. A kis Regina, a mint ezt látta, keservesen sirt, mert ő is szerette, öntözgette és ápolgatta a virágokat.

A sirásra kijöttek anyjuk s kérdezők, miért sír Regina. Ez elmondá, hogy Vilma leszakasztotta az ibolyákat, s így ő hiába fáradozott; már most nincs virága, és újra kezdett zokogni.

Ekkor Vilmához így szóla anyja: leányom, nemde te nem szeretnéd, ha Regina a te virágaidat leszaggatná? Tehát jól jegyezd meg, mit mondok: „A mit nem kívánsz magadnak, ne tedd azt embertársadnak!“ A másénak „ne bántsd“ a neve. A jó gyermekek nem nyúlnak a máséhoz, sőt intik azokat is, kik azt tenni akarják. Tegnap beszélted, hogy azon fiút megbüntették, ki az apró fácskákat bántotta. Mit érdekelsz te most? hogyan kívánhatod, hogy téged Regina szeressen?

Erre Vilma sírni kezdett és kéré édes anyját, engedje meg, hogy otthon a cserépben levő virágot Reginának adja a helyett, melyet leszaggasztott.

„Megengedem, leányom, felele anyja, mert ha másnak kárt teszesz, meg kell azt térítned, ha mást megbántasz, meg kell őt kérlelned.“

Erre Vilma megkérlelte Reginát. Ez szívesen megbocsátott. Vilma még azon este elhozta a virágot cserepestül Reginának, és azóta másnak sem virágához, sem semmijéhez nem nyúl.

32. Az év.

Egy hónapban négy hét, egy évben tizenkét hónap van. Ezen hónapoknak nevei kö-

vetkezők: *januarius, februarus, martius, aprilis, majus, junius, julius, augustus, september, october, november, december.*

Egy év negyedben három hónap van.

Négy évszak van, s ezeknek nevei: tavasz, nyár, ősz, tél. A tavasz martius-, aprilis- és majus hónapokra esik; a nyár junius, julius- és augustusra; az ősz september-, october- és novemberre; a tél december-, januarius- és februarusra esik. Az évenként előforduló szent idők ezek: karácson, húsvét és pünköst.

33. A tavasz.

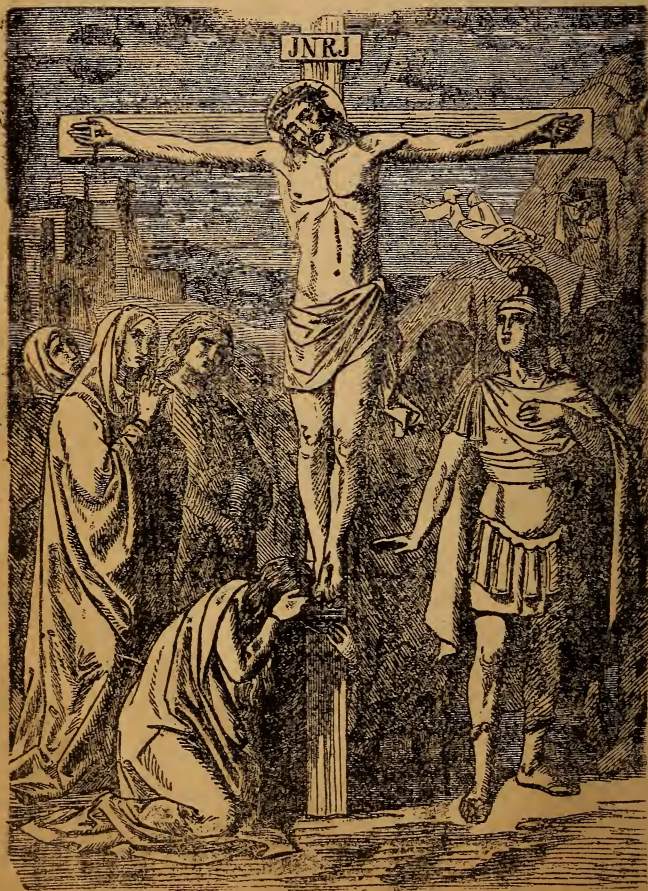
A tavasz a legszebb évszak. Ekkor mindenütt új, fris élet mutatkozik; míg télen át minden ki volt halva. Ekkor a gyep, fü és virágok kihajtnak. A fák kileveledznek és virágoznak. Ekkor a nap ismét melegebben süt és a gyermekeket vidám játszásra serkenti. Ekkor a fürge madarak a távol levő országokból ismét visszatérnek és énekelnek, és kertekben és erdőkben fészkeket raknak. Posványokban és tavakban a békák ismét kváognak; a szorgalmas méhek a kerti és mezei virágokból mézet és viaszt gyűjtenek; és az iparkodó földműves ember korán reggel a mezőre siet dolgozni.

Zöld a mező, foly a patak, hűs árnyakon ma-
dárzene; van-e ki benned oh tavasz, édes gyönyört
nem érzene?

A húsvéti szent idő tavaszra esik.

*Nagypéntek az úr Jézus halálának; húsvét
vasárnap pedig az ő feltámadásának napja.*

Nagypéntek.

Jézus függ a keresztfán, szívreható egy látvány, mikép omlik szent vére, lelkiünk üdvözségére.

Hogy örökös társi legyünk, életét áldozta értünk. A bűnösök feszítik fel, tehát a bűnt kerülnünk kell.

Húsvét napja.

Miként az Úr feltámadta, és a halálon kifoga, koporsóját elhagyva: minket is úgy fölébreszt, ha a halál megdermeszt, s mennybe viszen ragyogva.

Ha a halál akármikor éltemet elragadja. Üdvözítőm hatalmasabb, ismét visszaadhatja.

Föltámadása után tanítványai között még negyven napot töltött Jézus: azután apostolainak

szeme láttára fölmenne mennybe, hol az Atyának jobbán ül. Tíz nap múlva elküldé a vigasztaló Szentlelket, kű nekik oly sokszor megigért. Jézus mennybemenetelét áldozócsötörtökön ünnepeljük, a Szentlélek eljövetelét pedig pünköst napján.

Halljátok gyermekek, ma pünköst van, mi jut ez nap nekünk ajándékban? Isten megáld Szentlélekkel, hogy teljünk meg bölcseséggel.

Itt a pünköst, oh Szentlélek, szállj én rám is, szépen kérlek! Mig el nem fed a sír éje, legyek Jezus gyermekskéje.

Oktass engem s légy velem, hogy megnyíljék értelmem, s Isten műve, akarata legyen elmém gondolata.

Még ezen két ünnep is tavaszra esik. De ekkor már legszebb virágzásban van minden. A gabona jól megnőtt és kalászt hány. Pünköstkor a templomot is néhol a házakat is zöld ágakkal ékesítik föl. Ugyan miért?

34. A nyár.

A tavasz után következik a nyár. Ekkor a nap forrón sűt, és mi a hűvös árnyéket keressük. A gabona megérik és learattatik. A fák szép gyümölccsel vannak megrakva. Minden teremtmény örűl az áldásnak, melylyel a jó Isten a földet megaján-

dékozza. — De közben-közben égi-háború is szokott lenni, dörgéssel, villámlással és záporosóval. Némelykor jég is esik, nagy gömbölyű darabokban, és a föld gyümölcsét elveri. Azonban az égiháborúnak is megvan a haszna; megtisztítja a levegőt és megtermékenyíti a földet.

Harmatot, esőt Isten ád, ő adja a nap világát, s a föld eltelik áldással s vigasztal bő aratással.

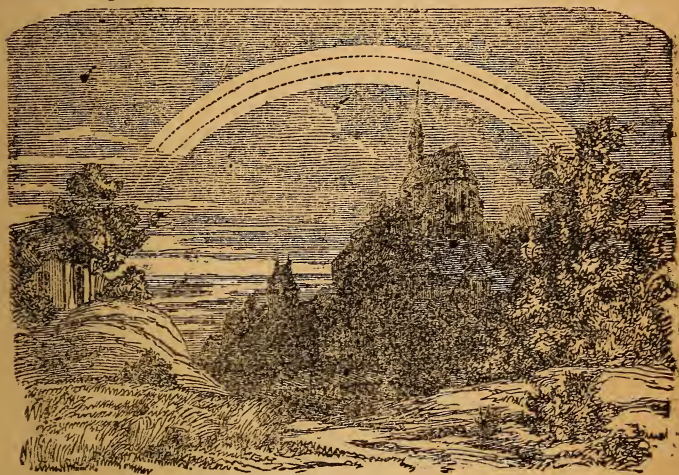
Isten szeme.

A madárkák vigan énekelnek, a virágok illatot lehelnek; leng a lepke.

a csapodár, a juh s tehén legelve jár.

*Az erdőben zöldell a fa és bokor,
a sűrüből őz és szarvas kiugor, őket
Isten szeme látja, oltalmazza és
táplálja.*

Az égi háboru.

*Sűrű felhők tornyosodnak, a
madár nem énekel, vad vihar között
az égen szétterül az éjlepel.*

*Vérszinű villám cikázik, fönt
erősen menydörög, és a zápor völ-
gyön erdőn áradatként hömpölyög.*

Villám és dörgés daczára érzem én Isten kezét! Ő, ki mindezt ránk leküldé, el nem hagyja gyermekét.

A szivárvány.

A himes szivárványt nézd az égen, mily dicső kék és veres színében. Ott ragyogván zálog az nekem, hogy özönvíz többé nem legyen.

35. Az ősz.

Az atya és fia, Ferencz.

Ferencz. Édes atyám! ōn azt mondja, hogy már itt van az ősz. De mondja meg, hogyan lehet az? hiszen még oly meleg van, mint nyáron szokott lenni?

Atyja. Jól veszed észre, édes fiam, hogy még nagyon meleg van. De épen ebből láthatod, hogy a jó Isten mindent bölcsen rendelt el, minthogy a dolgok egymás után nem oly hirtelen változnak.

Ferencz. *Atyám! mikép érti ezt ön?*

Atyja. *Képzeld magadnak forró nyári napot. Mily igen nehézünkre esnék, ha ily forró nyári nap után egyszerre fagyos téli hideg lepne meg bennünket? Azért a jó Isten a nyár és tél közé az őszt, a tél és nyár közé pedig a tavaszt rendelte.*

Ferencz. *Oh, édes atyám, a jó Isten valóban így cselekszik. Én, ma kis gyermek, szinte nem lehetek már holnap oly nagy mint ön.*

Atyja. *De lásd, az ősznek mégis vannak ismertető jelei. A nappalok rövidebbek, az éjjelek hosszabbak; a levegő egyre hűvösebb lesz; és oda kinn milyen a mező?*

Ferencz. *Azt tudom, édes atyám. A gabona megérett, és csűrbe takarították. A földmivesek a földet újra megszántják és bevetik.*

Atyja. *Ha a gyümölcsöt is leszendik és megszüretelendnek, a fák*

levelei megsárgulnak, elveresednek és lassanként lehullanak.

Ferencz. Édes atyám, nemde a pacsirták, fecskék s más költöző madarak is őszkor vándorolnak el, melyek felől azt mondá a tanító úr, hogy tavaszkor ismét eljönnek hozzánk és a meleg időt elhozzák?

Atyja. Ugy van, édes Ferenczem. Látod, a gyermekek, ha jól figyelmeznek, egyetmást magok is be birnak látni.

A gólya vándorútra kelt, de még zöld a hegy és mező; mily sok gyümölcs, mily sok gerezd! de szép ez az őszi idő!

Örömmel nézi az Isten, hogy mind ebben kedvünk telik. Ember, ha a jót elvetted, érte hálát adni illik.

36. A tél.

Ah, mily puszta, mily holt köröskörül minden! A fák kopaszak, a szántóföldek és rétek üresek, csak egy virág sincs, és a fű mind kihalt. A nyári vendégek, melyek az erdőket és mezőket megeleveníték, és minket

énekeikkel gyönyörködtetének, elköltöztek, és csak a hazai állatok jelennek meg szűk eledelök keresésére.

Azonban, kedves gyermekeim, áldással teljes kezeit most sem vonta el tőlünk mennyei Atyánk. Téli eledelünkről a nyári és őszi takarítással gondoskodott. A gabona már szépen megnőtt és a mezei állatoknak élelmül, gazdag tolluk és szőrük pedig téli bundául szolgál. És a bőven hulló hó nem meleg takarója-e az egész földnek?

Édes gyermekeim! télre szép ünnep is esik, a gyermekeknek legkedvesebb ünnepe, a karácsoni szent ünnep. Ez a mennyei Atyának szeretetére emlékeztet. Annyira szerette ő a világot, hogy egyetlen egy fiát adta érrette.

Ekkor a jó emberek határtalan örömükben ajándékot adnak egymásnak, és a jó gyermekek is a kisdéd Jézus nevében szép ajándékokat kapnak.

Karácson.

Im, a kis angyalkák énekelnek: „Dicsőség menyenyekben az Istennek!“ Hozzanak ők békét nekünk, ha a jászol körül leszünk.

Oh Jézuska üdvöz légy, kegyesen szólasz, így: „Jertek hozzám kisedetek, ti kiket én szeretek.“

Fogadj engem gyermekednek, tartsd meg tisztán szívemet: hogy a büntől őrizkedjem, áldj meg engem kisededet.

Intelmek s Énekek.

Isten nevében.

Isten nevében kezdem el; ő segéljen kegyelmével. Ha ő segít, mi sem nehéz; ha ő elhagy, erőnk elvész. Azért legjobb e föltétel: Isten nevében kezdem el!

Reggel.

Istenem, az éj elrepült, testem lelkem ép és derült; őrizz meg engem e napon hogy ne legyen semmi bajom.

Mennynek Ura, ismét egy új nap virrada; segíts, kérlek, hogy jó gyermeked legyek ma; hogy mindenkit békén hagyjak, jámbor legyek, szót fogadjak, hogy szülőim örömére válhassam most és jövőre.

Az éj sötétsége elmúlt, lelkem vidám öröme gyúlt. Fényesség Istene, neked mit adjon szegény gyermeked, mint szívbeli köszönetet, meghálálni jótétedet? Jámbor lenni vágyok, hogy karod megoltalmazzon, s mindig öröme virraszson.

Álmomból nyugton ébredek, s hozzád, Isten, föltekintek. Jóságod álmaim fölött atyai gonddal örködött. Őrizz nappal is engemet, hogy baj ne érje éltemet. E világon a mig leszek, mindent tetszésedre teszek.

Estvel.

Isten, ki megőriztél ma, vigyázz reám ez éjszaka. Kicsit, nagyot zársz gondodba, bátran fekszem hát ágyamba.

Jézus, tiéd vagyok én, te pediglen az enyém, nevedben elalszom én.

Úr Jézus, magamat neked ajánlom, biztos oltalmamat benned találok. Míg alszom, hív angyalidat, kérlek, őrizetemre add.

Én Istenem, te oly jó vagy, mindnyájunkra gondod oly nagy, mindent meglátsz őrszemeddel, el ne hagyj engem ez éjjel. Mindenlátó szemed előtt rajtam gonosz nem vesz erőt.

Kicsi vagyok s erőtelen, jó Istenem, te légy velem. Úgy nem félek, ha sötét van, hogy valami esik rajtam. Jól aluszom, miglen holnap parancsodra fölkel a nap.

Oh Mária édes anyám, kérlek, legyen,
gondod reám!

Vigyázz reám őrangyalom, hogy éjjel nyug-
ton alhassam.

Oh üdvözítő Jézusom, szent sebeidbe
zárkozom.

Légy velem, oh őrangyalom, ugy békével
nyugodhatom.

Tanulás előtt.

Isten, bölcseséged minket itt e földön munkára szánt; azt akarod, hogy mindnyájan viszontag segítsük egymást. Adj nekünk tanulni való erőt, s hogy parancsod szerint tegyünk, adj kegyelmet.

Ki ifjanta rest nem maradt, vén korában hasznot arat. Ha a fiatal úgy nem tesz mint kellene, reménye vesz. Szorgalomért égi boldogság a bér. A mely idő elmúlt, az vissza nem tér.

Iskola után.

Jó Isten, a bölcs oktatás idejének vége lett; váljék hasznunkra, s tégedet érjen érte tisztelet.

Ki napközben nem henyéle, sőt a munkát kereste, annak mily nyugodt a szive, s mily gyönyörű az este!

Az késő vén korában is örül ifjuságának, s az üdvösség reményével néz feléje sírjának.

Asztal előtt.

1. Mennynek Ura! adakozó kezedből él itt minden: ma is ételt, italt nekünk te jóságod ad ingyen.

Áldj meg minket s ez eledelt! adj oly elégedő szivet, mely szegénynek adni szeret.

2. Van itt kenyér, van itt leves, és sok szegény milyen ehés. Én elégtűlt és én vagyok, s

bajban, sebben hány nyavalyog! Oh jó Isten, hála neked, hogy közöttünk nincsen beteg. Oh jó Isten megáldassál, hogy kenyeret s levest adál.

Mi neked nem adhatunk mást, mint dicsérést, magasztalást, mi csak egyet áldozhatunk, szívünk ez egy áldozatunk.

Asztal után.

1. Mennynek Atyja, elégséig használtuk jótévedet. Hála neked jóságodért, mely mindennap ér minket.

Benned bízva megigérjük, hogy hív szolgálid leszünk, hogy majd a szent vacsorán is vendégeid lehessünk.

2. Mindnyájan jól vagyunk lakva, mert Isten minket jól tarta. Maradt itt még kenyér, leves, jöjön hát ide, ki ehes.

Te beteg nő, te szegény vak, s mind kik nem dolgozhatnak, utas a ki küzd éhséggel, jöjön, van itt ital, étel.

Oh Isten, te áldó kezed szegényekre is fölteszed, hogy nevedre mindenki hálát mondjon örökké.

Egész napra való mondat.

Reggel, midőn korán kelek, s este, ha aludni menek, feléd nézve Úr Jézusom, magamat neked ajánlom.

Viselj gondot gyermekedre, vezess igaz ösvényedre, hogy e napnak szerencsésen véget örömhála vessen.

Jézus.

Oly sok jó adomány, erény és értelem bővében, Jézus, te mily jámbor fiú valál anyád ölében, az atyád hajlékában, s oktatóid körében! Jézus, te Isten és Ember! fogadj engem kegyedbe, és az erénynek ösvényén vezess hozzád mennyekbe.

Gyermek, jegyezd meg ezeket!

Ha iskolába érkezel, az ajtót csendesen nyisd föl, és illendőképen menj be tanítódnak örömére. Szájad nyilván köszöntésre, add másoknak értésére, hogy most be oly gyermek lépett, a ki már tud becsületet.

Kezed legyen összetéve, szemed Istenhez emelve, s szívből jöjön imádságod; foganatját csak így látod.

Tanulni jössz iskolába, ne töltsd az időt hiába; ne csacsogj, se ne tekintgess, csendesen ülj s légy figyelmes; miket tanítód mond s mutat, jól megjegyezd mindazokat; s ha kérdez, felelj okosan, bátran de alázatosan.

Tégy mindent saját helyére, hogy ha kell, ott legyen kézre. Így nem romlik s tisztán marad. A jó rendből sok jó fakad.

Ha szükséges lesz kimenned, kérned illik engedelmet. A szükség nélkül kijáró mutatja, hogy rest tanuló,

A mit tanítód mond, azt tedd; a mit megtilt, azt kerüljed. Neki engedelmeskedned legelső kötelességed. A ki rossz és engedetlen, jó szóra is érdemetlen.

Mindenkor igazat beszélj, s ha bántanak is érte, ne félj. Ha igazat szólsz, az Isten megsegít bajos ügyedben. A hazudság olcsó kenyér, vele vesz az is, a ki nyer.

A mi cizvódásra vezet, távol legyen mindig tőled; és ha mások összevesznek, tedd meg, hogy kibéküljenek.

Ha másokkal szivességet tehetsz, nyomban s örömet tedd, majd azt mondják: „ez jó gyerek“ s rajtad ők is segítenek.

Iskolából hazajövet köszöntsél szépen szüleidet; nyájas légy testvéreiddel, úgy szeretnek téged, hidd el.

Otthon jól viseld magadat. Kiki a mint vet úgy arat. A mit atyád anyád akar, azt siess megtenni hamar; ne kérdezd, hogy „miért“ s minek? Ők javadra törekszenek!

Imádságok.

Miképen szól az Úr imádsága?

Az Úr imádsága ekképen szól:

Mi Atyánk! ki vagy mennyekben, szenteltesd meg a te neved, jöjön el a te országod, legyen a te akaratod, miképen mennyben azonképen itt a földön is. A mi mindennapi kenyerünket add meg minekünk ma. És bocsásd meg nekünk a mi vétkeinket, miképen mi is megbocsátunk ellenünk vétetteknek. És ne vigy minket kísértetbe, de szabadíts meg a gonosztól. Amen.

Miképen szól az angyali üdvözllet?

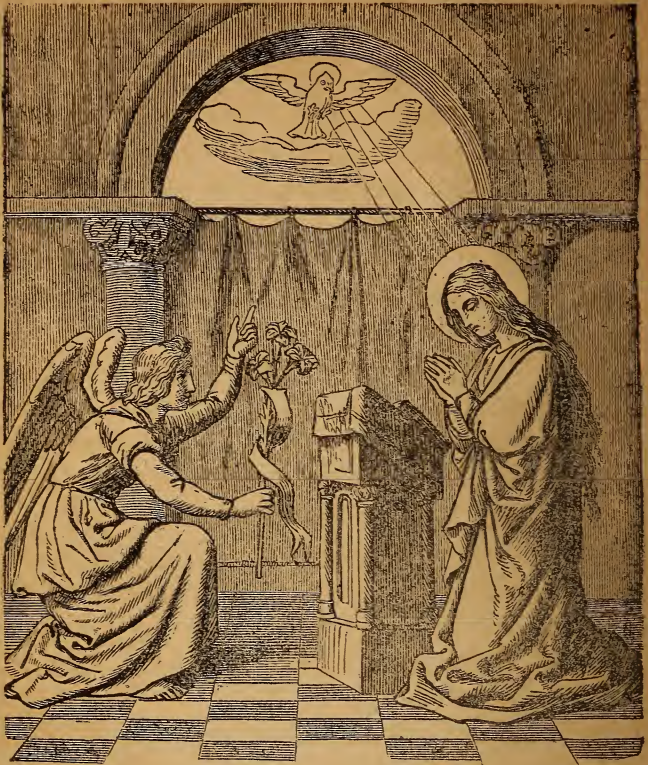
Az angyali üdvözllet ekképen szól:

Üdvözlégység Mária, malasztal teljes! Úr vagyon te veled, te vagy áldott az asszonyok között, és áldott a te méhednek gyümölcse, Jézus. Asszonyunk szűz Mária, Istennek szent anyja, imádj mi éretünk bűnösökért most és halálunk óráján. Amen.

Miképen szól az apostoli hitvallás?

Az apostoli hitvallás ekképen szól:

1) Hiszek egy Istenben, mindenható Atyában, mennynek és földnek teremtőjében.

2) Es a Jézus Krisztusban, Ő egy Fiában, mi Urunkban.

3) Ki fogantatott Szentlélektől, születék szűz Máriától.

4) Kínzaték Pontzius Pilátus alatt, megfeszíteték, meghala és eltemetteté.

5) Szálla alá poklokra, harmadnapon halottai-ból föltámad.

6) Fölmene mennyekbe, ül a mindenható Atya Istennek jobbjára felül.

7) Onnan leszen eljövendő ítélni eleveneket és holtakat.

8) Hiszek Szentlélekben.

9) Egy közönséges keresztény anyaszentegyházat; Szenteknek egyességét.

10) Bűnöknek bocsánatját.

11) Testnek föltámadását.

12) És az örök életet. Amen.

Melyek az Istennek tíz parancsolatai?

Istennek tíz parancsolatai következők:

1) Én vagyok a te Urad, Istened; idegen istenid ne legyenek én előttem, faragott képet ne csinálj magadnak, hogy azt imádjad.

2) Istennek nevét hiába ne vedd.

3) Megemlékezzél róla, hogy ünnepeket szentelj.

4) Atyádat és anyádat tiszteljed, hogy hosszú életü lehess e földön, melyet a te Urad, Istened, ad teneked.

5) Ne ölj.

6) Ne paráználkodjál.

7) Ne orozz. (Ne lopj.)

8) Hamis tanúságot ne szólj felebarátod ellen.

9) Felebarátodnak feleségét bűnre ne kívánjad.

10) Se házát, se mezejét, se szolgáját, se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát, se egyéb nemű jószágát. Amen.

Melyek az anyaszentegyháznak öt parancsolatai?

Az anyaszentegyháznak öt parancsolatai következők:

1) Az anyaszentegyháznak szokott ünnepnapjait megüljed.

2) Ünnepnapokon sz. misét becsületesen hallgass.

3) Bizonyos napokon parancsolt böjtöket megtartasad, és némely eledelektől magadat megtartóztassad.

4) Bűneidet minden esztendőben a keresztény anyaszentegyház törvénye szerint való egyházi embernek meggyónjad, és legalább husvét táján az oltári szentséget magadhoz vedyed.

5) Tiltott napokon menyegzőt ne tarts.

Sz. mise alatti szolgálát.

Pap. In nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti, Amen. Introito ad Altare Dei.

Oltár szolgál. Ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

Pap. Judica me Deus, et discerne causam meam, de gente non sancta, ab homine iniquo et doloso erue me.

Olt. sz. Quia tu es Deus fortitudo mea, quare me repulisti, et quare tristis incedo, dum affligit inimicus.

Pap. Emitte lucem tuam et veritatem tuam, ipsa me deduxerunt et adduxerunt in montem sanctum tuum et in tabernacula tua.

Olt. sz. Et introibo ad Altare Dei, ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

Pap. Confitebor tibi in cythara, Deus, Deus meus; quare tristis es anima mea, et quare conturbas me.

Olt. sz. Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei, et Deus meus.

Pap. Gloria Patri et Filio et Spiritui Sancto.

Olt. sz. Sicut erat in principio; et nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

Pap. Introibo ad Altare Dei.

Olt sz. Ad Deum, qui laetificat juventutem meam.

Pap. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

Olt. sz. Qui fecit coelum et terram.

Pap. Confiteor Deo omnipotenti, etc.

Olt. sz. Misereatur tui omnipotens Deus, et dimissis peccatis tuis, perducatur te ad vitam aeternam.

Pap. Amen.

Olt. sz. Confiteor Deo omnipotenti, beatæ Mariae semper Virgini, beato Michaeli Archangelo, beato Joanni Baptistae, Sanctis Apostolis Petro et Paulo, omnibus Sanctis et tibi Pater: quia peccavi nimis cogitatione, verbo et opere: mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa. Ideo precor beatam Mariam semper Virginem, beatum Michaelem Archangelum, beatum Joannem Baptistam, Sanctos Apostolos, Petrum et Paulum, omnes Sanctos et te Pater, orare pro me ad Dominum Deum nostrum.

Pap. Misereatur vestri omnipotens Deus, et dimissis peccatis vestris, perducatur vos ad vitam aeternam. Olt. sz. Amen.

Pap. Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus.

Olt. sz. Amen.

Pap. Deus tu conversus vivificabis nos.

Olt. sz. Et plebs tua laetabitur in te.

Pap. Ostende nobis Domine misericordiam tuam.

Olt sz. Et salutare tuum da nobis.

Pap. Domine exaudi orationem meam.

Olt. sz. Et clamor meus ad te veniat.

Pap. Dominus vobiscum. Olt. sz. Et cum spiritu tuo.

Pap. Aufer a nobis, etc.

Pap. Kyrie eleyson. Olt. sz. Kyrie eleyson.

Pap. Kyrie eleyson. Olt. sz. Christe eleyson.

Pap. Christe eleyson. Olt. sz. Christe eleyson.

Pap. Kyrie eleyson. Olt. sz. Kyrie eleyson.

Pap. Kyrie eleyson.

Pap. Dominus vobiscum. Olt. sz. Et cum spiritu tuo.

Olt. sz. Epistola után. Deo gratias.

Pap. Dominus vobiscum. Olt. sz. Et cum spiritu tuo.

Pap. Sequentia sancti Evangelii etc.

Olt. sz. Gloria tibi Domine.

Olt. sz. Evang. után. Laus tibi Christe.

Pap. Dominus vobiscum. Olt. sz. Et cum spiritu tuo.

Pap. Orate Fratres sa t.

Olt. sz. Suscipiat Dominus hoc sacrificium de manibus tuis, ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram, totiusque ecclesiae suae sanctae.

Pap. Per omnia saecula saeculorum. Olt. sz. Amen.

Pap. Dominus vobiscum. Olt. sz. Et cum spiritu tuo.

Pap. Sursum corda. Olt. sz. Habemus ad
Dominum.

Pap. Gratias agamus Domino Deo nostro.
Olt. sz. Dignum et justum est.

Pap. Per omnia saecula saeculorum. Olt. sz.
Amen.

Pap. Et ne nos inducas in tentationem.
Olt. sz. Sed libera nos a malo.

Pap. Per omnia saecula saeculorum. Olt. sz.
Amen.

Pap. Pax Domini sit semper vobiscum.
Olt. sz. Et cum spiritu tuo.

Pap. Dominus vobiscum. Olt. sz. Et cum
spiritu tuo.

Pap. Per omnia saecula saeculorum. Olt. sz.
Amen.

Pap. Dominus vobiscum. Olt. sz. Et cum
spiritu tuo.

Pap. Ite Missa est. Olt. sz. Deo gratias.

Pap. Benedicamus Domino. Olt. sz. Deo gratias.

Pap. Requiescat in pace. Olt. sz. Amen.

Pap. Benedicat vos omnipotens Deus, Pater
et Filius et Spiritus Sanctus. Olt. sz. Amen.

Pap. Dominus vobiscum. Olt. sz. Et cum
spiritu tuo.

Pap. Initium sancti Evangelii secundum
Joannem.

Olt. sz. Gloria tibi Domine.

Pap. In principio erat verbum sat. Olt. sz.
Deo gratias.

Tartalom.

(A tanító számára.)

I. Rész. Vezérfonal a szemléltető oktatásra.

Lap.

Szemléleti tárgyak 53

A tanító előbb hogyan fogja az olvasni tanításhoz fogjon, azitt fölhozott és más hasonló szemléleti tárgyakkal foglalkodtassa tanítványait. A gyermekek körébe esők itt első helyen vannak megnevezve. Szemléltesse és neveztesse meg őket általok, és beszélgesen velök felőlök egyszerű szemléltető modorban. Mi a tárgy neve? Milyen alakja (formája), színe van? miből van? melyek a részei? hány része van, mire-való? vagy mit cselekszik? hány ilyen tárgy van? hasznos-e? szükséges-e? hasznosabb, szükségesebb-e amannál? Ezen és hasonló kérdések fonálul szolgálnak a beszélgetésre.

Ezen eljárásra vezérül vehetők a 38—46 számok alatti olvasási gyakorlatok.

Ezen eljárásnak (tanítási kezdetnek) célja a gyermekben figyelmet, bizalmat és bátorságot ébreszteni. Legyen alkalma szóban levő tárgyakról gondolkoznia és gondolkozó tehetségén örveleznie. A gyermek hangosan és érthetően beszéljen, és ismételjen minden kérdést valamint minden feleletet is, miután azt a tanító kijavította és érthetően (tisztá kiejtéssel!) előmondotta.

Az első 10. szám alatti szemléleti tárgyakon így átesvén, az olvasni tanításhoz foghatni az 1. lapon, mely-közben a szemlélési és beszélési gyakorlatokat szakadatlanul kell folytatni. Ha a gyermek az olvasásban (46—49) lapig jutott, neveit azon tárgyaknak, melyekről már egyetmást mondani tud, újra föl lehet venni, és az oktatást szellemképzőleg ismételni.

II Rész. Olvasni-tanítás.

- C) A betűk oly rendben következnek egymás után, a mint azokat az egyszerű vonalok megismertetése után legkönnyebb utánképezni, rajzolni; és ez azért van, hogy a tanító az írni-tanítást az olvasni-tanítással összeköthesse. Különben pedig e könyvet mind a hangoztatási, mind a betűfoglalási (syllabisatiói) módszerben használhatni, mire az értelmes tanítót figyelmeztetnsem szükséges.)

A magánhangzók és betűik begyakorlása.

i í u	3
ú ü ü o ó ö e	4
é a á	5

A mássalhangzók és betűik begyakorlása.

r	—
n	6
m	7
t	9
z	10
l	12
h	14
k	15
b	16
d	17
f	18
j	20
p	21
g	22

	Lap.
v	24
g	25
cz	26
cs	27
sz	28
gy	31
ty	32
ly	33
ny	34
zs	35
Nagy kezdőbetűk	37
Nyomatatási és írási betűk abc-rendben	39
Olvadási gyakorlatok (anyagul a gondolkozó és beszé- lőtehetség fejlesztésére)	45
a) a tárgyak számáról (hány? mennyi?)	—
b) a tárgyak tulajdonságairól (milyen? minő?)	46
cs) a cselekvésről (mi történik?)	49
cz) a cselekvés minőségéről (hogyan történik?)	50
d) a cselekvés okáról (miért történik?)	51
e) a cselekvés ozéljáról (mire-való? mi végre?)	—
Szemléleti tárgyak	53

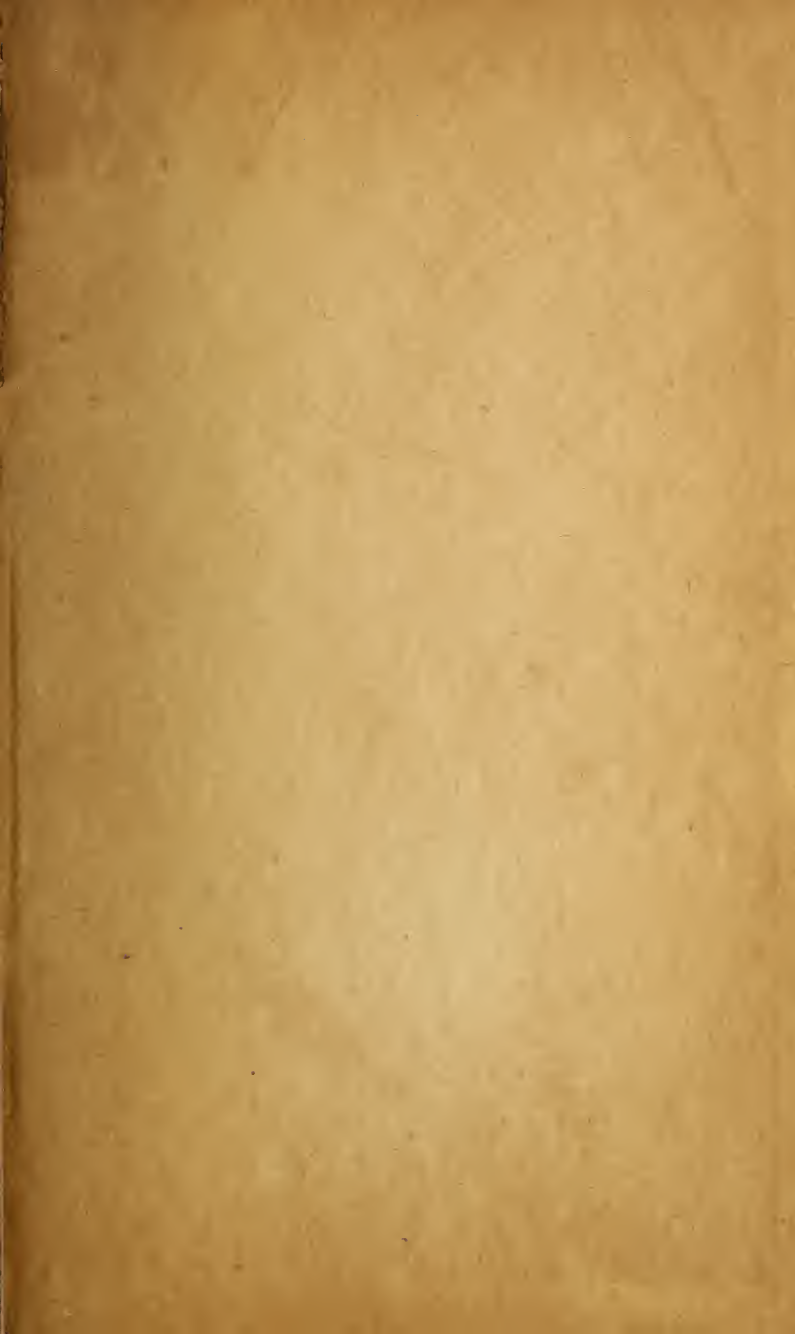
III. Rész. Olvasmányok.

1. Én látok	57
2. Én hallok	—
3. Én beszélek	—
4. Én játszom	—
5. Én járok	58
6. Én érzek	—
7. Gyermekek, szeresd szüleidet!	—
8. A gyermek otthon	59
9. A gyermek az iskolában	60
10. A gyermek az utcán	62
11. A gyermek a templomban	—
12. A gyermek a mezőn	63
13. Szót fogadj!	64
14. Az eg boltozatja	65
15. Beesülj meg másokat!	66

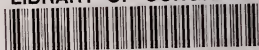
	Lap.
16. A madár az ablakon	67
17. Felebarátoddal jót tégy!	68
18. Háladatos légy!	—
19. A háladatos fiú	69
20. A medve és a méhek	70
21. Becsületes légy	72
22. A róka és récze	—
23. Másokkal szivességet tenni mindenkor kész légy!	73
24. A kis madarász	76
25. Nem jó halogatni	77
26. Ne légy mérges!	78
27. Ne kínozd az állatot!	79
28. Ne hazudj!	80
29. Hogyan lesz a gyermek jámborra?	81
30. A hét napjai	82
31. A máséhoz ne nyúlj!	83
32. Az év	84
33. A tavasz	85
34. A nyár	89
35. Az ősz	92
36. A tél	94
Intelmek és Énekek	97
Isten nevében	—
Reggel	—
Estvel	98
Tanulás előtt	100
Iskola után	—
Asztal előtt	—
Asztal után	101
Egész napra való mondat	102
Jézus	—
Gyermek, jegyezd meg ezeket!	103
Imádságok	105
Sz. mise alatti szolgálat	109

LIBRARY OF CONGRESS

0 028 940 931 2